

11/11
GORENJSKI

PARTIZAN

Št. 9-10

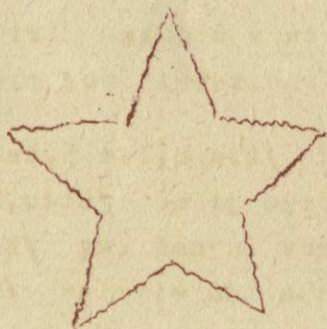
MAZITZAN

MAZITZAN

C
O
P
R
A
E
R
T
I
Z
J
S
A
K
I
N

Glasilo
Gorenjskega
oolreda

Leto: 11.
Številka: 9-10
Izhaja vsakih 14 dni

Usebina

Prvo zasedanje SROS-a/Lotrič-Jonkl/...stran	3
Himna /Tugo,II.bataljon/.....	" 7
Nad Švabe /Jelen,I.min.četa/.....	" 7
Komandantu Tomažu v spomin /Črtomir/.	" 9
Smreke /Črtomir/.....	" 10
Rajkotu v spomin /Primož/.....	" 11
kako smo začeli boj proti okupatorju /Drago,I.min./	" 13
Sonet /Drago,I.min.četa/.....	" 16
V akcijo gremo /Lado,2.min.četa/.....	" 16
Naš rov in naš beg /Boris MB/.....	" 17
Transportna edinica /Miklavž Kovač/..	" 29
Materin ponos /Marij,II.bataljon/....	" 32
Pod oknom /Drago,I.min.četa/.....	" 33
Vojaški in politični pregled /Ljubo/.	" 34
Akcije Gorenjskega odreda.....	" 41
Kulturno udejstvovanje /Črtomir/.....	" 48
Malo za šalo.....	" 53
Poziv čitateljem.....	" 56

PRVO ZASEDANJE SNOS-a
(Slovenskega narodnega osvobodilnega sveta)

Prvo zasedanje SNOS-a, ki se je vršilo v dneh 19.-20.februarja 1944., smatramo nedvomno kot izredno važen dogodek v zgodovini slovenskega naroda. To zasedanje je dalo tak pečat našemu osvobodilnemu gibanju, da se moramo nekoliko pomuditi pri njegovih sklepih in odlokih, ker njih značaj pomeni važen preokret. Kajti do sedaj so se na vseh takih velikih zborih pretresala bolj politična vprašanja z ozirom na razvoj osvobodilnega gibanja; to prvo zasedanja SNOS-a pa kaže velik korak naprej k graditvi narodne oblasti, prave ljudske demokracije, ki bo zavladala v svobodni, združeni Sloveniji v okviru nove, federativne, pod genijalnim Titovim vodstvom iz krvi svojih najboljših sinov porojene Jugoslavije.

Najbolj važne deklaracije zasedanja in sicer: deklaracija o vzpostavitvi Nacionalnega Komiteta Osvoboditve Slovenije (NKOS), deklaracija o pravičah in dolžnostih slovenskega ljudstva, ter odlok o razpisu volitev v narodno osvobodilne odbore, so odloki, na podlagi katerih lahko presojamo vse intenzivno delo SNOS-a; iz njih čisto logično izhajajo vsi ostali sklepi in odloki nič manj važnega značaja, s katerim je slovenski parlament (prvi v zgodovini) podal temelje, iz katerih raste bodoča ljudska oblast. Če omenimo v tej zvezi še odlok o ukinitvi Varnostne obveščevalne službe kot izredne organizacije z izrednimi pooblastili ter odlok o vzpostavitvi verske komisije, imamo v tem ponovni dokaz, da se narodna oblast danes gradi iz resničnih ljudskih demokratičnih temeljev.

Deklaracija o vzpostavitvi Nacionalnega komiteta osvoboditve Slovenije: SNOS, to je slovenski parlament, je na tem zgodovinskem zasedanju

na podlagi sklepov drugega zasedanja AVNOJ-a ugotovil in izjavil, da ima pravico v okviru nove, na resničnem bratstvu njenih narodov temelječe Jugoslavije, imeti svojo lastno narodno vlado, ki bo sestavljena takoj, čim bodo izpolnjeni za to potrebni pogoji. Sedaj - v razdobju osvobodilnega boja in graditve narodne oblasti - pa se organizirajo posamezni upravni odseki, ki se že sedaj povežejo z odgovarjajočimi poverjeništvu NKOGJ-a.

Kaj to pomeni? To se pravi, da je slovenski narod prelomil s tisočletnim hlapčevstvom, da je prišel do spoznanja in sicer na podlagi gigant-ske borbe, ki jo bije za svoj obstoj s krvoločnim okupatorjem in domačimi izrodki. Imeti svojo narodno vlado! Nekaj nečuvenega v vsej dosednji politični preteklosti. Kar ni bilo moči ustvariti pod cesarsko kraljevimi valpti niti pod jugoslovansko čaršijsko usmerjenimi samolastnimi "narodnimi voditelji", to si slovenski narod ustvarja danes z orožjem v roki. Ustvaril si bo vlado, ki bo enaka med enakimi v bodoči federativni Jugoslaviji res delala za svoj narod. Eno je gotovo, kar iz tega izhaja, namreč, da bo ta vlada, čim bo sestavljena, imela zaslonbo v ogromni večini naroda, kajti iz naroda bo izšla.

Deklaracija o pravicah in dolžnostih slovenskega ljudstva: Zakonitost, enakopravnost ne glede na spol, narodnost in raso, svobodo vesti, besede, tiska, zborovanja in združevanja, nedotakljivost osebnosti in stanovanja, pravica do dela, oddiha in starostne preskrbe, to so osnovne človečanske pravice, ki jih slovensko narodno-osvobodilno gibanje zapisalo na svoj bojni prapor. Te pravice že danes uveljavlja narodna oblast, kolikor je to možno z ozirom na okupatorjev teror in težave v okviru težke domovinske vojne. Pod točko 3 gornje deklaracije izjavlja SNOS, da je obramba domovine osnovna dolžnost državljana in nato v zadnji točki, ki naravno izhaja iz prejšne, predpisuje kazni za narodne izdajalce.

S to izjavo je naše narodno zastopstvo za bodoče izključilo vsako samolastno postopanje osovražanih protinarodnih biričev in zajamčilo svobodno udejstvovanje vsakega posameznika. Prav tako je zajamčena enakopravnost žene v bodoči družbi, kar je edino pravično, saj je znano, da je bila v dosedanjem družabnem sistemu žena smatrana za sužnjo. Če vzamemo samo primer tovarniške delavke: delala je pri istem stroju, isto število ur, z istim uspehom, pa je bila mnogo slabše plačana kot moški, "ker je pač ženska". Za vsakega poštenega in pravičnega človeka je jasno bil ta položaj žene velikanska krivica. Če upoštevamo vo politiko glede dela (pravica in dolžnost dela), dopustov in starostne preskrbe, je gotovo, da bodo v bodoče pravilno rešeni vsi težavni problemi, ki se pojavljajo v zvezi s tem.

Osnovna dolžnost vsakega državljana - obramba domovine - je stvar dolžnosti in časti vsakega posameznika. Jasno je, kar iz tega sledi, da bodo vsi domači izdajalci in zločinci dajali pred slovenskim narodom odgovor. Kajti eno je gotovo: narod bo hotel imeti zadoščeno za vse krvoprelitja, za vso materijalno škodo, za vse tiste strahotne krivice in ponižanja, ki mu jih danes prizadevajo gotovi zločinski protinarodni elementi.

Odlok o razpisu volitev v Narodno osvobodilne odbore:

Volitve, volitve! Kdo se jih ne spominja v stari, gnili, desetkrat prodani Jugoslaviji? Volilni govori, volilni golaži in pojedine, pa še pretepi po vrhu! Pred volitvami so nam obljubili vse, še celo nemogoče stvari, čim pa je "narodni" zastopnik dobil sedež v parlamentu, je hladnokrvno pozabil svoje "drage" volilce. Tega je konec! Že danes, ko še traja krvava osvobodilna borba, se volitve izvajajo na povsem drugačen način. Ni policijskih pendrekov in žandarjskih bajonetov! Slovenski narod prosto in svobodno na demokratičen način izbira predstavnike, ki ga naj zastopajo v oblastnih organih. Pa še eno! Ne denar in sladke besede, pač pa pozitivno delo v prid narodu, je merilo, na podlagi katerega slovensko ljudstvo iz-

bira svoje predstavnike. Kako to? Narod, tisti "neumni, zaplankani, kmetavzarski" narod, s kakršnimi naslovi so ga pitali, je v teku današnje borbe spoznal svoje pravo narodno in državno bit, politično se je izobrazil in zna ločiti med ljuljko in zrnom, to je: kdo res dela za narod, z njim trpi in žrtvuje, kdo pa dela proti njemu.

Odlok o ukinitvi Varnostne obveščevalne službe:

Jasno je, da je bila potrebna v takih težavnih razmerah z ozirom na krvav okupatorjev teror, ki so ga podpirali še domači izvrski, v katerih se je razvijala OF in NOVŠ, organizacija z izrednimi pooblastili. Danes, ko gre borba h koncu, ko so v pretežnem delu naše zemlje izdajalski elementi uničeni ali onemogočeni, je SNOS lahko ukinitel Varnostno obveščevalno službo kot izredno organizacijo z izrednimi pooblastili in tako prinesel še en dokaz več, da stremi k zgraditvi res popolne demokratične oblasti.

Odlok o ustanovitvi verske komisije pri SNOS-u

Z navedenim odlokom so ponovno ovržene vse klevete in laži nasprotnikov, da je OF protiverška, da je partizanstvo brezversko. S tem, da je bila ustanovljena verska komisija, je SNOS podal jamstvo svobode vere. Še več, kajti naloga verske komisije je v tem, da varuje nemoteno izvrševanje verskih opravil. Obenem ima ta komisija tudi nalogo, da rešuje in stavlja predloge glede vsih perečih problemov, ki bi se eventualno pojavili. Poudariti je treba poleg ostalega še to, da naloga oziroma delo komisije ni le začasnega oziroma bodočega pomena, temveč da take razmere vladajo že od vsega početka Narodno osvobodilnega gibanja in razvoja partizanstva.

Dotaknil sem se le nekaterih najvažnejših odlokov, ki jih je sprejel SNOS na svojem prvem zasedanju. Poleg teh so bili sprejeti še razni drugi sklepi, ki se tičejo kulturnih, gospodarskih in prosvetnih problemov, na podlagi katerih se gradi naša nova narodna in državna oblast.

Himnal

Rodili smo se ob času preloma,
dorasli v krizi in pomanjkanju kruha,
bili priče trhle države smo zloma,
okusili zgodaj, kaj je suženjstva muka.

Mi nosimo v srcih poslanstvo svobode
in z vero v lepšo in boljšo bodočnost
hitimo naprej, premagalci trohnobe,
in smo avantgarda vstajajočega ljudstva.

Zdaj, bratje, pripravite srca in duše,
vstanite, proletarci slovenski, zavedite
moči se svoje in naše pravice,
da ure vstajenja ne zamudite!

✓
Tugo
2.bat.

Nad Svabe

Vso noč smo že hodili. Končno smo prišli na cilj. Ura je bila tri zjutraj in bili smo precej utrujeni. Najraje bi bil legel in zaspal, pa mi

pravi tovariš komandir Dimač: "Jelen, greš z menoj?" Izbral je še šest tovarišev in mitraljezko trojko. "Tovariško komandir, kam pa gremo?", sem ga vprašal. "Boš že videl!", mi je odgovoril. Na raz-

potju se tovariš komandir ustavi in vpraša: "Jelen, po kateri poti naj gremo?" - "Saj mi nisi

povedal, kam nas sploh misliš peljati", sem odgovoril. "Tja doli na onole senožet. Tam bom postavili zasedo." Že sem vedel, kaj misli in na katere Švabe računa. Odšli smo. Nič več nisem bil zaspan. Hitro smo hodili, da ne bi bili prepozni. Skrbno smo pazili, da nas ne bi opazil kak nepoklicani. Končno le pridemo na določeno mesto. "Do devetih lahko sedaj ležimo", reče tovariš komandir. Položaje smo si seveda že poiskali. Legel sem in v trenutku zaspal. Ob pol devetih smo se že vsi zbudili. Iz nahrbtnikov smo potegnili meso in kruh ter se počestno najedli. Tedaj priteče tovariš Jurček: "Tovariši, tam pri gostilni je obstal nemški avtomobil. Iz njega stopajo Nemci! Vsi smo skočili na noge. "So že pravi!" je rekel tovariš komandir. Bili so trije Švabi. Zavzeli smo položaje. Težko smo jih pričakovali. Kmalu se pokaže prvi izza ovinka. Kakih trideset metrov za njim drugi in za njim v isti razdaljiš tretji. "Se malo bliže naj pridejo", je šepnil tovariš komandir. Puščili smo jih čisto blizu. Jaz sem imel dolgo francosko puško. Švabi so bili že tik pred nami. Malo je manjkalo, da jih nisem s puško dosegal. Nenadoma zapoje zbrojevka svojo smrtonosno pesem. Puške so pokale, da je bilo veselje. Dva sta se takoj zvrnila. Tretji je skočil v jarek in oddal račal z brzostrelko. Tedaj plane tovariš Cvetko na cesto in mu požene krogeljo med rebra. Mi se več ganil. "Po orožje!", je zaklical tovariš komandir. Skočili smo k mrtvim Švabom ter jim pobrali orožje in nekaj važnih aktov iz torbic.

Tovariš Ivan je bil precej močno ranjen v levo stegno. Ni mogel sam hoditi. Zato smo ga morali nositi štiri ure daleč. A veseli smo bili vsi, posebno pa tovariš Ivan. Saj je bil lahko, ko je pa priboril brzostrelko. Tudi jaz sem dobil drugo puško. Mi vsaj ne bo treba več nositi tiste dolge francoske. Saj je bila tako dolga, hotel sem jo že spraviti, da bi z njo po vojni ribe lovil.

Tovariš Ivan je kmalu ozdravel. In ni bilo dolgo, ko se je zopet sijajno izkazal v hajki na Žirovskem vrhu.

Jelen, l. minerska četa.

Komandantu Tomažu v spomin

Komandant 1. bataljona G.O. tovariš Tomaž je padel. Vest, ki je sprva nismo mogli verjeti, je globoko pretresla nas vse, ki smo poznali njega in njegove vrline.

Tomaž je padel. Tisti Tomaž, ki je dan na dan poskakoval v toči švabskih krogel, pa bil zanje neobčutljiv, neranljiv. Ki je vodil tovariše iz akcije v akcijo, pa nikoli nobenega ni izgubil. Ki je sejal smrt v okupatorjevih vrstah in podil v beg sovražnika, tudi če je bil ta desetkrat močnejši.

Tomaž je padel. Brez njega bo moral njegov bataljon dobojevati borbo za pravico in svobodo. Srca so ločna, borci so še bolj uorno dvignili glave, se srditeje stisnili puške. Saj morajo maščevati en zločin več, prelite kri svojega ljubljencea.

- - -

Spominjam se, kot da je bilo včeraj. Kakšnih petnajst prostovoljcev nas je prišlo v 1. četo Gorenjskega odreda. Bilo je na sv. Petra hribu. Stali smo v stroju pred taboriščem. Četni funkcionarji so nam dajali prva navodila. Nenaden klic: "Mirno!". Dežurni stopi pred komandirja, ki je pravkar prišel iz hiše. Raportira mu. Komandir stoji pred nas: "Tovariši, smrt fašizmu!" - "Svoboda narodu!", so se stisnile k sencom naše pesti. Bil je Tomaž, tedaj še komandir. Spregovoril nam je nekaj besed v pozdrav.

Takrat sem ga videl prvič. Kot ninče drugi je vzbudil mojo pozornost in zanimanje. Prikoval je naše moj pogled. Motril sem ga in skušal uganiti, kaj se skriva v potezah tega obraza. Ta niso nič drugega kot zdrav, odkrit izraz, prirodne svežine in odločnost. Nič posebnega med Gorenjci. Takšnih obrazov vidiš tu več.

Naslednji dnevi so mi razkrili značje tega srednega vtisa, ki ga je napravil name Tomaž. U-

videl sem, da sem v njegovi bližini takoj prvi hip temne zaslutil vse tisto, kar se mi je šele pozneje v njegovih dejanjih jasno razočelo. Spoznal sem, da ga očlikuje čudovito junaštvo, da je resnično demoničen borec, borec z dušo in telesom, ki z vsem silnim žarom, z neugnanim zanosom služi in živi eni sami stvari - naši borbi za svobodo.

Tej borbi je bil Tomaž tako brezpogojno predan, v nji do popolne samopozabe izgubljen, da je imel pred očmi vselej samo uspeh borbe, nikoli osebnih ozirrov. Tako osebno odsoten se mi je zdel. Kakor duh je hodil med nami in pred nami, duh borbe in požrtvovalnosti. Klical, vzdobujal je. Bataljon njegovih borcev mu je bil v ljubezni in zvestobi predan do kraja. Tomaž je bil ljubljenec bataljona. Njegova hrabrost in udarnost sta tovariše vsak dan znova presenečali.

Kdo se ne spominja, kako je na Poljanski cesti sam napadel trideset švabov? Kako, so mu žarele oči, kadar se je pogнал nad sovražnika! In njegova zadrega, ko je s tovariši stal na sv. Petra hribu, pa se ni mogel brž odločiti, ali naj napade kolono, ki je šla čez sv. Andreja ali ono, ki se je pomikala po Poljanski cesti. In tisti njegov bodri, nasmejani obraz, ko se je vmil iz akcije in pripovedoval, pripovedoval....

Bil sem v družbi Tomaža tudi tistih nekaj redkih ur, ko so se nam včasih za kak hip odprle duri do tistih koticov srca, ki jih navadno zunanjemu svetu zakrivamo. Takrat mi je bil dan pogled tudi v stvari njegovega čisto osebnega sveta. In presenetilo me je, kako prirodno-prostodušno in nepokvarjeno-dobro je bilo srce tega - trdega, udarnega, neugnanega borca.

Tomažev bataljon je zadela težka izguba. Toda nič brezplodne žalosti, nič malodušja. Njegov bodri duh živi med tovariši borci naprej. In čeprav Tomaža ne bodo videli več prvega v juriših, jih bo njegov duh še vnaprej vodil od zmage do zmage.

SMREKE

Smreke so naše tihe družice,
zvesto nas spremljajo na vseh poteh.
Noč in dan nas gledajo v lice,
vidijo vse: naše trpljenje, naš smeh.

Tovariš, veš, ko ti zmanjkalo sil je,
pa ti sledil je sovražnik proklet-
smreke so vzele te v svoje okrilje,
medse te vzele in - bil si otet.

In ti, moj brat, bila ti ni dana
sreča, da dalje korakaš v našo smer,
namesto cipres in platan in bršljana
smreke zdaj stražijo večni ti mir.

Črtomir

Rajkoti v spomin

Nepričakovano smo zvedeli na velikonočno so-
boto žalostno vest, da si ti, dragi tov. Rajko,
na veliki petek, na dan, ko obhajamo praznik
Kristusovega trpljenja, padel kot žrtev našega
osvobodilnega boja.

Okupatorjeva krogla je upihnila tvoje mlado
nadepolno življenje. Proklinjamo roko, ki je
sprožila ta smrtonosni strel v tvoje dobro, plemenito
srce, to srce, ki je skozi vse tvoje živ-
ljenje utripalo samo za plemenita samaritanska,
dela.

Nocojšnji večer, ko ti pišem pri slabo brle-
či svetilki v večni spomin te vrstice, mi je pri
srcu težko in grenko tako, da mi je gorka gor-
ka solza kanila iz očesa. Kaj nam res ne boš ni-

koli več pripovedoval o trnjevih poteh svojega mladega, s trpljenjem izpohjenega življenja? V tem kratkem času, odkar smo te spoznali, si nam marsikateri večer razkrival svoje zagonetno mlado življenje. Pripovedoval si nam, kako si iskal miru in utehe po samostanskih celicah in kako si stopal po dolgih samostanskih hodnikih, kako si čestokrat stal pred velikim križem v upanju, da najdeš mir in tihoto, po kateri je tvoja mlada duša hrepenela, in ko si iskal tolažbe, ko si sedel pri odprtem oknu svoje celice, iz ozadja pa je odmevala skrivnostna molitev menihov.

Toda tudi tankaj nisi dosegel tega, kar je tvoja nemirna duša iskala. Zopet te je vrglo v vrtimec vsakdanjega življenja in tako si se napotil po dolgi poti v Francijo nadaljevat študij za bodoče dneve svojega življenja. Tam si se pokazal zvestega sinu slovenskega naroda s tem, da si učil tovariše v svoji bližini lepote in toplote slovenske govornice. Pozneje si vršil samaritansko delo v ujetniškem taborišču med našimi dragimi ruskimi brati, ki so daleč proč od svoje domovine stradali, trpeli in umirali pod pitiškom tisočkrat prekljete nemške kulture.

Pripovedoval si nam dalje, kako si napočel zahrepenel po zaslužjeni domovini, hoteč pomagati svojemu narodu pri velikem osvobodilnem gibanju. Na novo si usmeril korak ne po gladki cesti in cvetočih vrtovih, temveč s trdnim korakom si šel v gozdove naših planin, tja, kjer se je zbrala naša osvobodilna armada. Irišel si med neštete tovarišev in tovarišic, ki vrše svoje veliko poslanstvo, nosijo dan za dnem, noč za nočjo puške in strojnice na svojih ramenih in kis svojo srčno krvjo čestokrat namakajo nabo prelepo slovensko zemljico. Tu smo te vzljubili vsi, ki smo spoznali tvojo plemenito dušo in tvoje dobro srce in te opazovali, kako si kot skrbni oče stregel težko ranjenemu Petru in s kako požrtvovalnostjo si skrbel za vse ostale paciente.

Sedaj te ni več med nami. V majhen prostorček slovenske planinske zemlje smo ti izkopali grob, da tu gori počivaš in čakaš, dokler te ne odnese-

mo v osvobojeno dolino.

Takrat pa ne bodo več regljale strojnice naših tiranov, naših krvnikov, temveč bodo zvonili zvonovi k velikemu pogrebu vsem našim junakom, ko se bodo vračali tja dol, kjer bodo pokopani v skupni blagoslovljeni zemlji. Na tem velikem skupnem grobu se bo nekoč dvigal veličasten spomenik, ki bo pričal poznim rodovom slovenskega naroda, da počivajo tu mučeniki, ki so padli za našo svobodo.

Na veliki petek je bilo dopolnjeno tvoje trpljenje, toda prisegamo ti, da bo prišel dan, ko boste maščevani vsi, ki danes ležite po samotnih grobovih. Spoznali bodo banditski kulturo-nosci, kako zna partizan izvršiti maščevanje.

Dragi Rajko, snivaj, počivaj, uživaj mir v senči naših temnih gozdov. Mi, ki smo ostali, pa bomo nadaljevali boj, dokler ne dosežemo končne popolne zmage.

Primož

KAKO SMO ZAČELI BOJ PROTI OKUPATORJU.

Takoj, ko so se malo poleglegle vojne zmešnjave, smo se zbrali. Ni nas bilo mnogo, a kar nas je še ostalo, smo imeli v srcu trdno vero v našo zmago in vsakdo je vedel, zakaj se bije ta boj na življenje in smrt.

Radi silnega nemškega terorja se podnevi nisimo mogli shajati. Največkrat smo se po dva in dva dobila pri kopanju ali pa smo se ponoči sestajali kje na prostem. Bilo nas je vseh skupaj devet. Šest jih je že padlo. Bili so že leta 1941 v Mariboru ustreljeni. Dali so domovini najdražje, kar so imeli - življenje.

Navadno smo se ob prvem mraku sešli na dogovorjenem mestu. Vsak je imel aktovko napolnjeno s finim peskom. Vprašali boste, čemu pesek. Takoj vam pojasnim.

Ko smo se o vseh podrobnostih pogovorili, smo se podali na pot. Naš cilj so bili železniški vozovi, ki so v dolgih vrstah stali odstavljeni na tirih. Vsak voz ima pri osišču kolesa odprtino za olje. Ta odprtina vodi v notranjost kolesne konstrukcije, v neposredno okolje osi. V vsako tako odprtino smo vsuli pest drobnega peska. Ko se voz zopet postavi v promet, pronica pesek z oljem vred do osi. Tam se zaradi vrtenja in trenja pesek nabere med osjo in steno osi. Zaradi tega se po večurni vožnji razvije velika vročina. Pravijo, da se os "užge". V najboljšem primeru, če se stvar takoj opazi, je treba celotno napravo, to je obe kolesi z osjo vred zamenjati. To pa stane precej časa in časa. Voz se pokvari navadno sredi proge. Na prvi postaji je treba voz izklopiti, blago preložiti in, če delavnice niso pri roki, čaka tak voz navadno več dni, da celo tednov na popravilo. Okupator pa u-

trpi, če se taki primeri ponavljajo, veliko škodo na času in prometu. V posameznih akcijah smo "zasipali" povprečno po štirideset do petdeset voz. Vršili smo pa akcije po trikrat na teden. Če se je vsaj polovica teh vagonov pokvarila, je okupator utrpel ogromno škodo. Zanimivo je, da nas pri tem poslu niso nikoli zalotili, čeprav so Švabi takej po svojem prihodu postavili močno

železniško policijo. Vedeli smo točno za vse obhode patrol in mnogokrat smo ležali pod vozoviko so šli Švabe mimo.

Nekega dne pa so štiri tovariše pri delu aretirali, dva pa prijeli na domu. Pozneje sem zvedel, da so bili izdani. Izdajalec je pa tudi že prejel svoje plačilo. Čudim se samo, da tudi mene niso prijeli, tembolj, ker sem šele dober mesec pred tem prišel iz zapora, kjer so mi slovesno o-
bljubili, da bom takoj ustreljen, če bode najmanjšo stvar zasumili proti meni.

Mesec dni za tem so bili naši tovariši na lo-
taku. Med njimi tudi neka tovarišica. Bili so med prvimi, ki so bili v Mariboru ustreljeni. Ne morem opisati, kako težko mi je bilo takrat. In še pozneje sem dostikrat mislil na naše delo in tovarištvo. V srcu pa me je žgala želja po maščevanju. Šele ko sem prišel v partizane, mi je odleglo.

Tovariši so sedaj že stokrat maščevani in jih še maščujemo vsak dan. Ne bomo jim mogli nositi cvetja na grob. Švabski morilci so jih v Gradcu upepelili in pepel raztrosili na vse vetrove. Njih duh pa bo živel med nami še dolgo zatem, ko bo že zasijalo sonce svobode, in s priznanjem se bomo spominjali njih, ki so med prvimi položili življenje na oltar sovovine.

Drago
1. minerska četa

SONET

S ponosom in pogumom vsi prežeti
smo šli v boj za srečo domačije.
Pred nami v vetru prapor naš se vije
in naša moč v gromu pušk se neti!

Le kaj čakali smo do tega dneva,
zakaj že prej se nismo v boj spustili
in maščevali vseh, ki jih pobili
so okupatorji, besneč od gneva.

Zdaj zver pod našimi udarci pada,
ji ni miru po dnevi ne ponoči,
edklenkala ji je poslednja nada!

Zaman bili so govori vpijoči,
oblast od Narvika do Stalingrada -
takole, kdor se napihuje, počí.

Drago
l.minerska četa GO

V AKCIJO GREMO

Tovariš vodnik zakliče: "Zbor!" Hitro se napravimo in se postrojimo. Tovariš komandir nas odbere osem tovarišev in nam pove, da gremo v sabotažno akcijo. Vsi smo veseli, da bomo okupatorju zopet naredili škodo na železnici, ki je zanj tako važna.

Vsakdo mora kaj nositi. Po nekajurni hoji se previdno približamo progi. Kratko povelje: ena zaseda na zgornji, druga na spodnji konec. Dva tovariša hitro razvijeta žico, dva pa pripravita vse potrebno za miniranje. Nato poiščemo primeren zaklon za neko zasipnico in priklopimo žico k aparatu. Tako nestrpno čakamo, kdaj bo prisopihal

kak tovorni vlak.

Kmalu zaslišimo ropot. Napeto strmino v temo. V daljavi se prikažejo luči. Tovorni je. S sklonjenimi glavami gledamo, kdaj bo prišel na določeno mesto. Takrat zavrtim ključ pri aparatu, a glej ga zlomka: aparat ne užge. Vlak je odpeljal lepo naprej. Vsi smo na tihem kleli in jezno gledali za vlakom.

Sedaj gresta dva tovariša na progo gledat, če je vse v redu. Ko se vrmeta, zopet čakano uro in pol. Kmalu se zopet zasliši hrup. Sedaj je sama lokomotiva. Z dvomom spusti komandir ključ. Tedaj se zasveti in zagrmi. Kamenje se vsuje vse naokoli in ko vstanemo, vidimo, da se je lokomotiva iztirila in pokončala. Hitro zvijemo žico, spravimo aparat v nahrbtnik in jo lahkih korakov mah-nemo tja, odkoder smo prišli.

Vsi veseli, da nam je akcija uspela, smo proti jutru prispeli domov. V srcu smo nosili trden sklep, da ne odnehamo prej, dokler ne bo pregnan zadnji okupatorski tiran z naše prelepe slovenske zemlje.

Lado
2. minerska četa GO

Nas nov in naš bog
(konec)

Znoj nam je lil z obrazov, srajce so nam bile mokre od potu, mi pa smo hiteli čez drn in strn, proti vzhodu, med naše. Dan sé je porajal, mi pa smo še bolj brzeli. Toda tedaj se pojavijo kmetje na polju in morali smo izginiti v brlog. Zabredli smo v žito, potopili se v rumenem, širokem polju in legli. Bil je dan počitka, dan obnovitve spominov in uživanja v svobodi med klasji, ki so se klanjali rumeni, bogati, nad naši izzetimi telesi. Priroda, svoboda, občutki, po katerih smo tako hrepeneli, dobrine, ki jih zna ceniti le ti-sti, kateremu so bile vzete.

Zvečer smo krenili dalje. Preko ravnine, njiv,

vinogradov, potokov. Prešli smo široko cesto, za njo je bila železnica in globok potok; bredli smo do pasu.

Nebo se je pooblačilo, severnica, ki nam je bila poprej vodnica, je izginila; bilo je temno kot v rogu. Nismo videli niti koraka pred seboj. Zašli smo v močvirje, noge so se nam vgrezale v blato, ki je segalo že skoraj do kolen. Nogavice, ki smo jih imeli na nogah, so bile samo še kup raztrganih krp, naša stopala so bila bosa. Morali smo nazaj. Poiskali smo si košato drevo, se stisnili podenj in čakali prvega svita. Treslo nas je od mraza in vlage. V kolenih sem občutil trganje in škripanje, oglasil se je revmatizem. Končno se je na vzhodu pojavil tenak, rahel svetel pas, ki se je počasi širil. Pohiteli smo in dan nas je prestregel v prvem gozdiču blizu Cornonsa (Karnina).

Sonce je razgnalo oblake in oblilo naše premrzle, vlažne ude z blago, prijetno toploto. Posušili smo obleko in sebe v grničevju med kupi napol suhega sena. Bila je mirna, topla nedelja. Popoldne smo jo ugarili kar preko polja mimo murvinih nasadov in vinogradov, mimo

vasi. Prsti so nam črneli od murv, ki smo jih trgali mimogrede. Okoli ust se nam je nabiralo črnilo murvinega soka. Kako tudi ne, saj so nam bile tako sladke in okusne.

Prešli smo široko cesto Gorica - Udine, za njo smo se splazili preko električne železnice proti Goriškim brdom, ki so zrasla pred nami, vsa valovita, porasla z malimi gozdiči in posejana s številnimi vinogradi ter sadnim drevjem. Po polščnih

pobočjih so stale cele vrste češenj, ki so vse rdele od dozorelega sadu. Noč nas je zatekla za prvim takim goriškim gričem. Prerili smo se v goščo, kjer smo polegli med drevje. Pod nami je ležala mala gosposka hišica z velikim vrtom. Iz nje smo čuli italijansko besedo. To nas je motilo, ker smo slutili, da ne moremo biti več daleč od naših Primorcev, od hiš in vasi, kjer bomo imeli občutek domačnosti.

Ponoči smo vstali. Lezli smo po pobočjih, zdaj navzgor, zdaj navzdol, s hriba na hrib, iz doline v dolino. Jutro nam je prineslo dež, ki je lil kakor iz škefa in nas prisilil, da smo morali poiskati zavetja. Približali smo se vasi. S polje sem smo zaslišali slovenski glas: "Pejd hor!" Spogledali smo se, oči so se nam razširile, obšla nas je prijetna razburjenost. Slovenska beseda, prva slovenska beseda, ki je prišla do naših ušes v svobodni prirodi zunaj žic. Nepopisno doživetje. Kri nam je zaplala po žilah. Objeli bi hribe, ravnike, ljudi in vse življenje, ki bije tod. Tisti trenutek je bilo to naša domovina, naš dom. Otrepli smo se vseh vezi, ki so nam še ostale. Vsa te goba suženjstva se nam je odvalila od srca. Zadihali smo svobodno, sproščeno, iz polnih prsi.

Bili smo v Fleani, prvi slovenski vasi, skromni in tihi. Stopil sem k prvemu kmetu ob cesti. Majhna, skromna hiša. Star oče, prava slovenska grča, me je začudeno in nezaupno pogledal. Prosil sem, če bi mogli prevedriti pod njegovo streho. Sprejel nas je. Posedli smo okoli ognjišča, kjer so pripravljali v kotlu polento, pregreli smo se in osušili. Zbrala se je tudi ostala družina. V tej skromnosti jih nismo mogli prositi, toda sami so nas povabili k mizi. Bilo nam je žal, da mu odtrgamo košček hrane, čeprav so nam pajki predlirže po želodcu. Otrgali so si od ust, samo da so nas pogostili. Tista večerja je bila med najlepšimi in najslajšimi v našem življenju.

V seniku smo prebili večji del noči. Ko smo se poslovili, smo v srcih nosili obljube, da bomo to slovensko gostoljubnost povrnili. Zajel nas je urak. Bosi smo jo nahali po izprani cesti, kar mi-

mo karabinerjev. Psi čuvaji so se oglašali po vaseh, njihovo lajanje je spremljalo našo pot. Prešli smo Medano, prijazno vasico na vrhu griča, ki je že kazala obrise v prvem svitu. Spustili smo se v dolino, gazili smo preko močvirja in zjutraj obtičali v nekem jarku, kjer smo se uredili in očistili. Lojze je odrezal svojo dolgo brado, obrili smo se. Sonce je ogrelo ozračje in iz ledeno hladnega jutra se je porodil topel, skoraj vroč dan. Tako urejeni smo pohiteli kar po cesti proti Gorici. Ljudje so nas začudeno gledali, obračali zvedave poglede za nami, mi pa smo lomili italijansčino, ki nas je opravičevala pred zvedavostjo. Z njo smo jih prepričali o našem trdnem italijanskem poreklu. Naleteli smo na karabinerje, pa tudi na vojake. S pozdravom "buongiorno, ragazzi", smo jih odpravili naprej, zadovoljni, da nam igra uspeva.

Zavili smo na stezo in obstali na griču, med češnjami in vrtovi. Pred nami je ležala na levi naša Gorica, na sredi široko polje z letališčem, na desni čisto pod vznožjem pa lepa vas z razbitim zvonikom. Tu smo si uredili taborišče. Drago je oblekel naš najlepši suknjič in tak odšel, skoraj eleganten, kot izvidnik v Gorico. Spustil se je na cesto in izginil za hisami. Z Lojzetom sva se ugnezdila v gozdiču, obrala bližnjo češnjo za kosilo, nato pa zaspala v senci košatega grevesa. Predramil naju je šele Drago, ko je zvečer stal pred nama, nasmejan, s sirom in kruhom v roki. Opisoval nama je Gorico, naše ljudi, fašistični teror in življenje v mestu. Bil je v kavarni in se razgovarjal z lastnikom, ki je v strahu izginil, ko je čul, od kod prihaja.

Preспали smo noč pod nebom in zjutraj krenili proti mestu. Neki voz na gumijastih kolesih nas je prehitel. Drago je z vojnim nahrbtnikom skočil in se pogel na voz. Prisedel je na ploščo med košare, polne češenj. Konji so se spustili v dir in z Lojzetom sva ostala sama. Počasi sva se bližala mestu, ki se v velikih lokih dviga nad bistro, divjo sočo. Strazargji so stali na obeh straneh. Lojze se je podvival in šel prvi. V ure-

ačilu, modren plašču -ostankimcr-
 - s črnimi lasmi, črni brki, ves
 zagorel, ni vzbujal nobene pozornosti. Šel je pre-
 ko kot najpristnejši sin italijanskega imperi-
 ja. Za mene je bilo teže, sin hribov in planin
 sem se izdajal, da nisem tod doma. Na mostu so
 stražarji gledali za menoj z začudenimi očmi, k
 sreči sem imel v levem žepu tržaški italijanski
 časopis, ki mi je delal pot. Prilezel sem srečno
 čez. Za ogalom me je že čakal Drago, sprejel me
 je v zivi italijanščini in me vodil ves nasmejan v
 slovensko hišo. Postregli so nam z vsem kar so im-
 meli. Strah zaradi nevarnosti se je izgubil v ob-
 čutju, da rešujejo sinove slovenske krvi in iste
 misli. Vse so nam razložili, dali so nam na pot
 naslove naših ljudi. Tako opremljeni smo potovali
 skozi mesto, v popolnem zaupanju, da smo blizu na-
 ših hribov, kjer čakajo naši partizani. Šli
 smo po lepi glavni ulici, ki se je kar kopala v
 pomladnem cvetju. "Živela naša slovenska Gorica,
 biser Primorsko, lepa si, vredna si slovenske kr-
 vi", mi je igralo v duši. Sedli smo v kavarno, pre-
 birali časopise in motrili italijansko gospodo,

ki je uživala v bra-
 delju na račun slo-
 venskega dela, na ra-
 čun naših žuljev. Po-
 tet smo krenili na-
 prej proti Solkanu.
 Dolina se je zožila in
 stesnila. Cezek, dolg
 trg Solkan je bil pred
 nami. Šli smo v go-
 stilno nekoga našega
 človeka. Kosili smo
 poleg mize, kjer so
 jedli karabinerji, ki
 pač niso vedeli, da li-
 masjo tik poleg sebe
 ptiče, ki jih njho-
 ve edinice tako iš-
 čejo.

Morali smo še po

nahrbtnik, ki smo ga pustili v nestu. Zreb je do-
ločil mene, da grem ponj. Dobil sem trikolicozav-
vihal rokave in pritisnil na stopali. Brzel sem
nazaj proti Gorici, kar po sredi mesta sem vozil.
Zavil sem mimo steinice kar čez šetališče mimo
glavne postaje do stanovanja. Tam sem vzel na-
hrbtnik, ponudili se mi še celo denar, in krenil
po isti poti. Cesta je vodila navkreber, utrudila
me je. Znoj mi je stopil na čelo, bil sem vroč,
ko sem zavil preko klanca ven iz vasi. Gonil sem
proti Sveti gori. Tovarišev Dragana in Lojzetapa
nikjer. Bla sta, se zdi, naprej ali kam drugam,
čeprav smo se dogovorili, da me bosta počakala tu.
Od jeze so mi stopile solze v oči. Sedaj sem sam,
sam moram naprej. Vse moje sta odnesla s seboj, o-
stal sem brez lire v žepu. Nekaj časa sem postal,
nato sem se odločil. Nahrbtnik sem skrnil pod ce-
sto za ovinkom blizu solkanskega mostu, ki se v
velikem loku vzpenja preko cele doline Soče. Pri-
kolico sem vrnil lastniku, pohitel nazaj po na-
hrbtnik in skočil po stezi v hrib. Preko serpen-
tin sem krenil pod Trnovski gozd z nado, da bom
srečal partizane in končal težko pot.

S ceste sem se spustil preko travnikov proti
vasi. Pri neki češnji sem nletel na lepo črno-
laso dekle, ki se je opravljalo proti domu s
polno košaro debelih rdečih češenj. O, dober ve-
čer! Oba sva se začudila. Sedel sem. Rabil sem
pojasnil, prijetno mi je bilo, ko sem po tolikem
času spet mogel govoriti z mladino, zavednim slo-
venskim dekletom. Kako me je poživilo to sreča-
nje! Bila je tako preprosta, prirodna in toliko
je vedela. Gregorčiča je znala na pamet, da me
je bilo skoraj sram. "Kaj si partizan?", me je vpra-
šala. "Kje so partizani?", sem ji vpadel v besedo.
"Bili so", je odvrnila, "sedaj sta dva bataljona
črnosrajčnikov" v Trnovskem gozdu. naši so šli
drugam. Pojdi proč, nevarno je toč, vse polno jih
je." Peljala me je proti vasi in pokazala hišo,
kjer naj prosim za prenočišče. Poslovala sva se.
Zelela mi je srečno pot in izgubila v mraku.

Dol je padel, ko sem stopil pod streho zaved-
nega slovenskega gospodarja; noč me je zajela v
Grgarjih.

Šepal so me obdajali prijetni gorski obrazi. Povedal sem jim mnogo o Ljubljani, o življenju v Ljubljanski pokrajini. Govorili smo o svobodi, ki prihaja. Poslušali so me začudeno, skoraj strmeče.

Zjutraj je dež ponehal. Gospodar mi je pokazal skrito stezo, vodil me je skozi sveže jutro. Šepal je - nogo si je pokvaril kot rudar v rudniku - pa je vendarle šel z mano pol ure, samo da ne bi hodil po potih, kjer hodijo italijanske izvidnice. Stisk roke in lep spomin sta mi moja hvaležnost za to.

Skozi kraško goščavo sem hodil, skakal sem preko vrtač in kamenja po Čepovski dolini. Tam, kjer gre cesta na Lokve, sem se odpočil. Odpiral sem zadnje škatle sardin in opazoval dolino. Nekaj sto metrov proč je viselo na vejah smrek nekaj koles. Prijetno iznen. denje! Kako bi ga rabili! Ne bi bilo več pešačenja, nič več žuljev. In hitrost! Saj je po vojnem pravu dovoljen vsak način, ki služi begu, da le ni zločin. Kaj če bi sedel na kolo, zvečer si na meji in preko mednarodni goronjskimi partizani.

Saj res! Pohitel sem s sardinami. posprávil nahrbtnik, še enkrat pogledal naokoli in že sem bil pod "razstavo". Štiri kolesa so visela obešena kot v trgovini. Izbral sem najboljšega, prijel ga za rogove in ga zjahal. Spustil sem se v dolino, serpentine so ostajale za mano, žvižgalo je mimo ušes, kot da se s padalom spuščam, tako je rasla dolina iz zemlje.

Zavil sem v Sp. Trebušo. Pribrizel sem mimo karabinerske postaje, kjer je stražar začudeno pogledal. "Buon Giorno!", in že sem izginil za ovinkom. Hitel sem naprej. Zavil sem proti Zelinu in Cerknu. Skupine italijanskega vojnštva sem puščal za seboj, brzel sem in hitel.

Nenadoma mi je šinilo v glavo, kaj je s tovarišem Draganom in Lojzatom. Če sta krenila naprej, morata biti danes pri Sv. Luciji v mlinu, kot smo bili dogovorjeni. "Bodi tovariš, onadva ne poznata krajev tukaj, ti si skoraj domačin, skoči do njiju. Pa se kolo inaš!" - take misli so se mi porajale. kolo je pačasi gubilo brzino in

obstalo. Obrnil sem. Brzel sem po dolini proti Sv. Luciji-k njima. Teklo je samo. "Še nahrbtnik odloži, da boš manj sumljiv, odloži ga pri prvi hiši!" Za ovinkom se je pojavila lepa bela hiša z žago in mlinom. Zaustavil sem, prislonil kolo in vstopil. V kuhinji pri štedilniku je stala grda škiljasta žena štiridesetih let, poprosil sem jo, naj spravi za dan, dva nahrbtnik, ker imam opravke pri Sv. Luciji. "Bom, pa niste od tukaj, kaj ne da ne? Kdaj boste pa prišli ponj?" Odgovoril sem ji: "Jutri ali pojutrišnjem" in odšel.

Pri Sv. Luciji sem našel hišo, v kateri bi bila morala biti onadva, prazno; čakal sem ju dva dni. Opomogel sem si, žulje smo pozdravili in se oba dneva razgovarjali z domačini. Opisoval sem jim življenje v taborišču, govoril o svobodi, ki bo prišla končno tudi za naše primorske Slovence. Stari ženi so se orosile oči, ni mogla verjeti, da bo konec trpljenja, konec mučenja naše slovenske duše. "Ne vem, kaj bi dala", je vzkliknila, "če bo svoboda. Teda j pri di k nam, najboljše kosilo bom skuhala". Globoka zaveznost trpeče žene, katere sin je prestajal italijanske fašistične zapore, me je zadel. Spoznal sem trdnost pravih zavednih Primorcev - Slovencev.

Drugi dan sem sedel na kolo in odbrzel skozi živo Sv. Lucijo mimo številnih našopirjenih karabinerjev proti hiši, kjer sem spravlil nahrbtnik. "Še po nahrbtnik, potem pa po cesti proti Novakom, tam bom zabrisal kolo pod cesto, prijel grablje, zavihal rokave in kot kosec mahnil čez mejo v Davčo, kjer sem kakor doma". Ti načrti so se mi vrteli po glavi, še sam nisem vedel, kdaj sem se znašel pred belo hišo z žago in mlinom. Kolo sem prislonil k steni in živahno stopil v kuhinjo, kjer je bila ona odurna ženska.

"Dober dan, mama, kaj bi lahko dobil moj nahrbtnik?"

"Ja, ja, lahko". Skočila je z urnimi koraki proti vratom, ki pa so bila drugje, kakor pa sem pustil nahrbtnik prejšnji dan. Začudil sem

...a. Kri mi je zavrela, stisnilo me je v grlu. Pred menoj sta stala dva karabinerja s puškami in nasajenimi bajoneti. Bližala sta se mi z naperjenima puškama, katerih noži so se bliščali v jutranjem soncu. Za hrbtom sem čutil tretjega. Bil sem ujet, izdan. Prekrel sem svojo naivnost in zaupanje v poštenje vseh naših ljudi. Raztrgal bi od jeze samega sebe, če bi mogel. Zgrizel bi se, ves srd sem razlil nad se, obtoževal sem se, klel in tisočkrat prekrel prodano dušo. "In alto le mani - kvišku roke." Tretji, ki je stal za menoj, je skočil k meni. Preiskal me je, preobrnil mi je vse žepe, pretipal vse telo. Čepeljali so me v zapor. Nisem mogel verjeti sam sebi, da sem spet izgubil svobodo. Pred menoj se je razlivalo vse delo, ves pesek in kamenje, vsa utrujenost, napetost živcev, vsa hoja, ves beg. Koliko sem prestal, da bi dosegel svobodo, in sedaj zastonj, ko da vsega tega ni bilo.

Obležal sem na prični za zapahi, v dušo mi je legla tesnoba. Občutil sem vso svojo nesrečo. Ves dan in vso noč sem zrl v strop, bil sem otopen, brezbrizen za vse, kar me čaka. Ta ječa, te žice, ki sem jih spet čutil okoli sebe, ti tujčevi obrazi, vse to me je oartvilo. Brezbrizno, ravno dušno sem odgovarjal na vprašanja, s katerimi so me neprestano nadlegovali.

"Zame ni svobode, samo da so ostali štirje srečno prispeli na cilj", sem si mislil.

Po dveh dnevih so mi spet vse obrnili, neizrazni obrazi so me s posmehom opazovali - nene rebella, komunista.

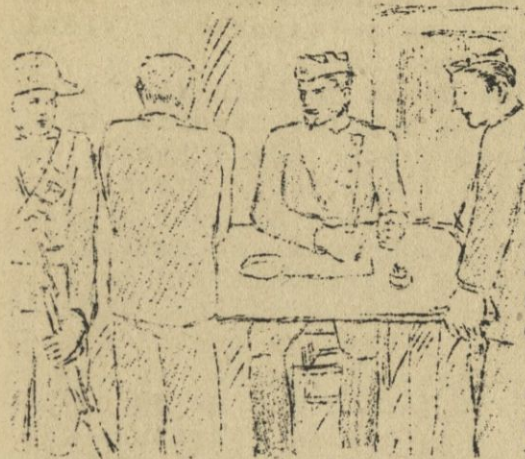
Pred vojašnico se je ustavil avtomobil. Dolg, črn naresciallo mi je stisnil roke v lisico, ki mi jih je stisnila. Surovo me je potisnil in tak nemočen sem se opotekel v avtomobil, ki je odbrzel s stražo in z menoj po dolini. Šli smo skozi Sv. Lucijo, brzeli smo proti Tolminu ob Soči navzgor in obstali pred sodnijo na glavnem trgu. Skupine prebivalcev in vojakov so nas obstopile. Približali so se do oken in buljili v železne okove; meni pa to ni bilo mar, misli so mi bile tako daleč proč.

Čez čas so prignali nekega neobritega, zapuščenega tovariša, prav tako uklenjenega in ga posadili poleg mene. Z obraza sem mu bral ponos in zaničevanje. "Capo comunista", so mu pravili. Zaklenili so vrata, motor je zarenčal, vozili smo se po lepi Soški dolini proti Gorici. Kam naju peljejo? Najbrže pred sodišče.

Kraji so ostajali za nami, avtomobil je hitel, mi pa smo sedeli brez besed. S tovarišem sva se spogledala in molčala, razumela sva se. Za ovinkom se je kralu prikazala Gorica. Brzeli smo skozi mesto in obstali pred stavbo s železnimi vrati. Videl sem, da smo pred zapori, vse me je spominjalo na ljubljansko sodnico. Pričakoval sem, da greva oba, ko je odprl vrata, sva se vzdignila hkrati. Toda mene je potisnil nazaj. Sedel sem in gledal za tovarišem iz Podbrda, zdel se mi je tako močan in trden. Njegovo ponašanje mi je vilo moči, da sem čakal na njihove ukrepe s posmehom v srcu, bil sem pripravljen na vse.

Brigadir in stražar sta prišla nazaj, zaklenila sta vrata avtomobila in šlo smo švigati preko goriških cest in ulic. Prebrzeli smo most čez Sočo, šli smo nazaj proti zapadu. Občutil sem, da ne peljejo nazaj v Furlanijo, nogoče celo v Gornars. Križali smo ceste, prah je nesle preko polj kot oblake dima. V daljavi sem zagledal visoki gornarski zvonik, pomikali smo sproti njemu. Še nekaj vasi, ovinkov in obstali smo pred taboriščnim zapovedništvom. Skupine internirancev so se nabrale v koju poleg ceste in molče gledale, ko sem uklenjen stopil pred debelega kapitana, ki je ponosno vzkliknil: "E, ora siamo in completo!" Brigadir me je z vojaško držo vodil v leseno stavbišče, kjer je stanoval zapovednik. Ko sem stopil predenj, je v besu zabrisal svoje ključke na pisalno mizo in zarenčal: "In bel quadro, ufficiale con le catene sue le mani-rebello." Sedel je ter poklical pribočnika in tolmača (s tem mi je dal dovolj časa za premislek).

Brigadir je še vedno stal kot "lipov bog", ves iztegnjen, pričakujoč pohvale za uspešen lov. Tedaj se je ten. colonello, conte Wicedomini, obrnil k njemu, mu stisnil roko in mu izročil v zavitku

nagrado 500 Lit za ujetega rebella. Ta je visoko, po rimsko stegnil roko, udaril s petami in odšel.

Začelo se je zasliševanje. Iz prvega njihovega vprašanja se mi je razbistrilo, da so vsi štirje tovariši prav tako ujeti. Razumel sem ono izjavo debelega kapitana.

"Allora, il primo è stato Konvalinka, il secondo Sergij Berce il terzo, ..., tu sei

stato l'ultimo", je hropel Vicedomini. Vedel je vse... Morilo pa ga je, kdo je duša, poizkušal je na vse načine. Sedaj je pravil, da so mu povedali vse v taborišču, sedaj spet, da so ostali tovariši rekli da sem "capo" jaz. Toda predobro sem poznal svoje tovariše, da bi me speljal na led. Vsi odgovori so bili le da in ne. Besnel je, vpil, mahal s paličico in metal ključce. Bilo pa je le: da in ne, ne vem in ne vem.

Popustil je. Vrgel je pero in potisnil zapišnik, naj ga podpisem. Podpisal sem svojo izjavo.

Pribočnik me je osvobodil okov, poklical stražarja, zapovednik pa je vstal in mi dal znak, naj mu sledim.

Zavili smo proti našemu taborišču. Preko polja smo stopili. Stolpi s strojnicami, stražarji z dolgimi puškami ob žici, lesene stavbe sredi travnika, gola telesa internirancev in taboriščno življenje, vse to je ležalo spet pred menoj. Stisnilo mi je srce, le napetost in želja, da bom videl svoje tovariše in izvedel vse, me je silila, da sem laže stopal za domišljavim italijanskim grofom, zapovednikom. Široka vrata so se odprla. straža je stala ob vhodu, trobentač je zatrobental "mirno" - taka ceremonija! Stražarji in karabinerji v taborišču so me zaničljivo gle-

đali, iz oči sem jim bral jezo. No pa saj so bili upravičeni, saj so bili zaradi nas vsi pred vojnim sodiščem, oficirji pa po zaporih. Videl sem, da bi me najraje živega spekli.

Bili smo na dvorišču. Namah je bilo vse prazno, okna vseh poslopij pa zaprta. Tovariši niso hoteli, da bi se zapovednik pred njimi bahal s svojim slučajnim uspehom. Vodil me je proti stranišču, kjer je obstal. Karabiner, ki je stal pred leseno črno zgradbo, je odprl vrata in namignil, češ, naj vstopim. Vrata so zahreščala za menoj. Prijeten mrak me je objel v tem prostoru, majhni luknji s cementnim podom. V kotu so sedeli štirje, ki so vsi namah skočili. Pritegnili so me z rokami v svojo sredino, objemali smo se od veselja, da se spet vidimo. Tovarišu Lojzetu in Draganu sem odpustil, vse sem pozabil. Nasmeh se je pojavil na izmučenih, izsušenih obrazih. Tisti trenutek smo pozabili svojo nesrečo.

Preživljali smo našo pot še enkrat. Zvedel sem da so Sergija in Savo ujeli že blizu žice v nekem jarku. Z naperjenimi samokresi in puškami so ju pretepali, da sta bila vsa črna. Celo ženske so privršale s polja, ju lasale in jima pobrale vse, kar so mogle. Vsa zatekla so pripeljali pod močno stražo nazaj v taborišče, kjer sta ležala v zaporu že sedmi dan. Drago in Lojze sta ob Soči pri Konsini ponoči naletela na stražarja elektricne centrale, ki ju je ustavil in ju povabil, da prenočita do jutra v stražarnici. Legla sta utrujena na klop in zaspala. Sredi noči pa je prišel na službeni obhod neki fašist, ki je pogledal po njima in ju legitimiral. Prijel se je za glavo: "O, porco Dio! Pa to so oficirji, pobegnili so, rebeli, uporniki." Deset novih oboroženih mož se je znašlo okoli stražarnice. Zjutraj sta že bila v zaporih karabinerske postaje v Knalu. Odtod so ju odvedli v Gonars v taborišče in zapor. Prišla sta dva dni pred menoj.

Sedaj smo ležali vsi v tem ozkem prostoru, čakali smo in ugibali svojo usodo v zaporu poleg stranišča.

Ro desetih dnevih so nas spustili v taborišče, bili smo zopet interriranci. Tovariši so nam pra-

vili, kakšne zmešnjave so nastale tisti dan, ko so opazili da smo pobegnili. Zapovednik taborišča je tedaj vzkliknil: "Razumem, da pobegne eden, dva, toda pet, za boga!" Šele drugi dan so odkrili da smo pobegnili skozi rov in še to le zato, ker je neki oficir šel tam mimo in padel v luknjo. Naši očji tovariši, ki so ostali v taborišču, so jim usmerili misli le na vrata, pri katerih je bila najhna luknja. Vsi strazarji cellega taborišča so dva dni predli žico okoli vrat, da bi tako preprečili sprehode v svobodo še drugim. Ko so zvedeli za našo pravo pot, so se vsi oesni skušali znesti nad tovariši iz naših barak, češ da so nam oni pomagali. Pustili so jih dva dni stati od jutra do večera na vetru in jim grozili z vsemi mogočimi stvarmi, toda od njih niso izvedeli ničesar. Seveda ni manjkalo tudi izdajalcev, ki so fašistom znosili vse na nos. Kupnikov sin nam je grozil v "ju, oslovanščini", slovenščino je namreč precej slabo obvladal: "Ja ču da vam pokažem, vama marincima, ovako čete da idete iz lagera" (pri tem je prekrižal roke, češ kakor da bomo vsi uklenjeni). Taki tipi so posrbeli, da smo dobili pri Italijanih "črne pike", kar je pomenilo, da bo šele konec Italije nam petim prinesel svobodo. Restali smo za njihove spiske komunisti.

Ta neuspeh nas ni zlomil. Delo je bilo res zahtojno, izdali smo se, volje in borbenosti nismo izgubili. Malo smo se odpočili, kmalu pa smo fašistom spet zagodli, to pot na drug način.

o tem pa drugič.

Boris PD

Transportna jedinica

Bum - bum, se slišijo udarci na hišna vrata kmetijske hiše nekje v hribih. Bila so zaklenjena, ker je bila že pozna noč. V hiši je nastala tišina in oči vseh so zrle skozi okna, da vidijo kdo moti tako pozno večerni mir. Gospodar, mož sred-

njih let, vedno dobre volje, skoči pokonci in že odpira vežna vrata, katera so zaječala v tečajih. Počasi in vendar ne preveč s strahom odpre do kraja in zagleda pred seboj znane obraze, četico desetih mož. To je četa, ki na svojih hrbtih prenaša potrebni material in hrano iz daljnih krajev preko hribov in dolin, voda, cest in zased tja do gospodarske komisije, ki vselej z veseljem pozdravi svoje tovariše, s pomočjo katerih mnogo lažje opravlja svoje delo in zadovoljava posamezne edinice. Ta četa je kot mravlja, vedno na delu. V mrazu, dežju in snegu prečkajo požrtvovalni tovariši s težkimi nahrbtniki ceste in švabske zasede.

Komandir z lepo risanko v roki in kosmato čepico na glavi pozdravi in stopi naprej, za njim pa ostali tovariši, okinčani s snežinkami, katere padajo z neba in zagrinjajo sled za našimi, hrabrimi transportniki, ki so utrujeni do skrajnosti. Tri dni, tri noči niso zatisnili očesa. Njihova pot je bila težka, dolga in nevarna, prešli so vse ovire, izvršili svojo nalogo častno in točno. Vstopili so v toplo sobo nasmejani - kljub vsem prestanim naporom, kajti njihov vodnik, v halji in gologlav, ima vedno kaj šaljivega na jeziku, tako da smeha in dobre volje pri njih ne manjka. Posedejo okoli peči. Le neumorni komandir in tovaris Piko sta z tovariši od gospodarske komisije sedla za mizo in pričela pripovedovati, kje so hodili, kaj so dobili, kako so prevarili Švabe in kam bodo zopet šli, da bodo prinesli za skupnost čim več materiala. Gospodarska komisija ju je z zanimanjem poslušala, poročala, kaj najnujneje rabi in dala smernice za bodoče delovanje.

Medtem ko se je govorilo pri mizi o gospodarstvu in dnevnih dogodkih, je brhka gospodarjeva sestra že vrtela kuhalnico v roki in pripravljala koruzne žgance za transportno četo. Ves dan ima polne roke dela, ali če vidi tovariše lačne, jim postreže ne glede na to, kako pozno je že. Vonj po žgancih je oznanjal, da bo jed skoraj gotova. Tudi tovariši ob peči so se navzeli toplote, ki jih je omamila in zapeljala v

raj sladkega spanja. Kdo se bo čudil temu? Nihče. Kdor ve, da so tri dni in tri noči, stalnoma nogah, s polnimi nalobniki mešali sneg, blato in hodili s hriba v hrib in tako izvršili svojo nalogo vestno in točno, bo moral priznati, da je edinica komandirja Gorazda hrabra četa.

Zadišalo je po ocvirkih, znak, da so žganci gotovi. Tovarišica Biba je postavila veliko skledo na nize in vabila tovariše k nizi. Toda to ni šlo tako lahko. Ti, ki so spali, niso vedeli, da je zanje pripravljena jušina, večerja, ali vse skupaj, kakor pač pride v teh težkih časih naše borbe za svobodo. Spali so dalje in sanjali morda o končni zmagi. Toda šaljivi tovariš vodnik odpre zopet svojo vrečo in stress šale iz nje. Za vsakogar posebej ima kakšno pripombo. Kot oče jih vodi k nizi in končno je vsa družina zbrana okoli skiede, s komandirjem Gorazdom in Pikom na čelu. Tišina je nastala v hiši. Le sem pa tja se oglasi gospodar, ki sam ne ve, kako bi izrazil svojo naklenjenost do tovarišev, ki morajo za svobodo toliko pretrpeti. Obraz mu je nasmejan, kakor tudi sestri Bibi, ki pospravlja posodo. Dobro je teknilo, še vsakemu cigareto, potem pa zopet pot pod noge tja preko ceste, vode, hriba in doline v svoje taborišče, da se vsaj malo odpočijejo, očistijo in tako zopet sveži pripravijo za naslednjo akcijo. Še gronki "zdravo" in četa je izginila v temno noč, polna upov v boljše bodočnost.

Miklavž Kovač

Materin ponos

Bilo je meseca decembra. Mrzla burja je s svojo ledeno pesmijo vila okrog oglov hiš. Snežinke, drobne in nežne so polagoma pogrinjale belo odejo čez našo vasico, v miru snivajočo. Počasi, zamolklo je zadonelo iz zvonika deset enakomernih udarcev, zaplulo skozi noč in zopet je bila tišina, skrivnostna in napeta. Svetla okna so postajala nema, umirala so drugo za drugim, globok mir je legel na našo dolino.

Psi so zalajali jezno v temo. S težkimi koraki, sto in stokrat preizkušenimi na takih poteh, je dolga četa zavila v vasico - prišli so partizani, da mobilizirajo tudi nas, sinove istega rodu, da tudi mi doprinesemo delček k osvobojenju, da tudi naša srca zapoje pesem o zasuženjem slovenskem narodu, o krvi in križanju naših sinov, o smrti naših bratov in končno tudi o veselju, o soncu svobode. Svetlih obrazov, z nasmehom okrog usten, z živo vero v očeh so vstopili trije tovariši borci v hišo, da tudi tu dobijo maladega fanta borca, ki bo pomnožil njih vrste. Vsi so se zbudili, tudi mati, ki jo je težilo že šest križev, je v skrbeh in strahu priracala v sobo, da končno vidi tiste tako skrivnostne partizane. Samo nekaj besed, nekaj pogledov in osvojili so njihova srca, nič več ni bilo strahu v njih, z dušo in telesom so postali delavci in borci za svete partizanske cilje, za pomoč zatiranemu slovenskemu narodu.

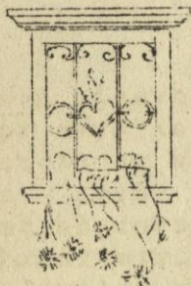
Sin se je pripravil, bil je gotov brez godrnjanja, čakal je samo povelja za odhod. Težko naloženi nahrbtnik mu je krivil hrbet in mala sestra mu je zadnjič za slovo plezala po kolenih ter mu dajala poljubčke še in še.

Tovariši so se pripravili in mati je stopila k sinu, ki ji je bil vse. Zagledala se mu je v jasne, svetle oči in s ponosom dejala: "Pojdi, moj sinko, tja, kamor je pot vsakega poštenega Slovenca, pojdi s njimi v borbo za o-

četa, ki je padel ob hrastovem kolu pod cerkvijo; za sestro, ki trpi v Begunjah; za sebe in za ves naš narod, da se reši okupatorja in zadiha čist, svoboden zrak"!

Še en pogled na rodni krov, na kraje sladkih mladostnih spominov in junaška četa je utonila neslišno v temno noč.

Marij
II. bataljon G.O.

Pod oknom

Pod oknom jaz tvojim poslednjič stojim,
pozdravljam te, preden odhajam,
poslednjič nocoj si k tebi želim,
še enkrat roko ti podajam.

Saj jutri bom hodil že daleč odtod
v planinah sred' snežnih planjav,
nahrbtnik bom nosil in pela povsod
bo puška doneči pozdrav.

Naj žalost ne gleda ti iz lepih oči,
veseli se, vriskaj z menoj!
V boj za svobodo zdaj narod hiti,
ne jokaj, veselo zapoj.

Borili se bomo, da naša nekoč
bo zlata svoboda in zmaga,
takrat spet potrkal ti neko bom noč
na okence, deklica draga.

Drago
I. minerska četa

SVETOVNA SITUACIJA.
Vojaški pregled.

Vzhodno bojišče: Nezadržno napredovanje Rdeče armade povzroča pravo paniko v Hitlerjevem taboru, na drugi strani pa veselje in nade na skorajšnje osvobojenje pri tlačениh narodih. Rdeča armada prihaja kot glasnica in znanilka svobode vseh, ki trpe in ječe pod jarmom okupatorjevim in kot strašno svarilo in grožnja fašističnim zatiralcem, morilcem in izkoriščevalcem.

Hitler ne govori več o fanfarah zmag, zavel se je v trdovraten molk. Nemška vojna poročila pa so vedno bolj zmedena. Hitlerjeva brezkončna in nepremagljiva armada danes beži proti zapadu in pušča za sabo ves vojni materijal.

Rdeča armada, ki jo je Hitler že leta 1941 proglasil za uničeno, se v vsej ogromni moči vali kot plaz proti nemškim mejam, noseč s seboj z tiranim svobodo in zatiralcem smrt.

V zadnjem času se je rusko prodiranje omejilo na južni odsek fronte. Rdeča armada je po prekoračenju Dnjestra prekoračila Prut in Sereth ter zasedla važno železniško križišče Pascani v Romuniji. S tem, ko so ruske čete prekoračile reko Prut, so stopile na romunska tla. V Moskvi donijo dan za dnem topovske salve, ki oznanjajo velike ruske zmage na južni fronti. Po zavzetju Vinice, Proskurova, Dubna je rdeča armada zavzela važna črnomska pristanišča Nikolajev, Očakov in Odeso. Pred Dnjestrom in Prutom važno mesto Balti, više glavno mesto Bukovine Černovice. Nadalje železniško križišče Kolomejo in zelo utrjeno mesto Tarnopol. Srdite borbe se vodijo o-

krog Stanislavova, ki je petrolejsko središče v Galiciji, kjer se fronta naglo približuje Lvovu. Borbe se vodijo tudi za mesto Kovel, severno od Lvova.

Boleg tega so Rusi začeli veliko ofenzivo na Krimu, ki gre v dveh pravcih. Na vzhodnem delu polotoka preko Kerča, na severnem preko perekopske nižine. Po zadnjih poročilih so ruske čete zasedle že 4/5 Krina in je že v teku napad na zadnje nemško oporišče na tem polotoku Sebastopol.

Nemci imajo pri svojem paničnem umikanju ogromne izgube tako na ljudeh kot v materijalu. Tako je bilo samo v enem dnevu ujetih okrog 30.000 Nemcev, veliko več pa ubitih in ranjenih.

Radio "Svobodna Nemčija" komentira iz Moskve prihod ruskih čet na Prut. Pri tem se spominja, s kakšnim pompom je Hitler oznanil prekoračenje Pruta po nemških četah l. 1941. Pa so vendar Nemci rabili 20 dni manj za povratek na Prut, kot pa za napredovanje proti Stalingradu. Obenem se sprašuje, kaj ima nemški narod od pohoda na Rusijo. Zakaj so bile vse žrtve 100.000 mrličev? Nemški vojak, ki je l. 1941 vođen po Hitlerju prekoračil Prut se je po treh letih bos, sestradan in raztrgan znašel prav tam. Domovina, ki jo je zapustil je bila takrat drugačna, kot pa je sedaj ob njegovem povratku, razbita, v razvalinah in skoro uničena.

Danes je Rdeča armada že daleč preko Pruta, bije boje na tleh Hitlerjevega bloka, stoji na Karpatih na meji Čehoslovaške in se bliža samim nemškim mejam. Petrolejski vreli v Galiciji in Romuniji bodo kmalu iztrgani iz nemških rok. Kaj bo sedaj s toliko slavljeno letalsko silo? S čim bomo kurili "Tigre" in podobne zveri?

Narod letalcev bo lahko bežal peš, ker je verjel Hitlerju in še vedno ne stori ničesar za njegov zlom.

Šesta armada, ki je bila že enkrat uničena pri Stalingradu in katere poveljniki, ki so danes v ruskem ujetništvu, nemški narod preko moskovskega radia stalno opozarjajo, naj se Hitlerju upre, je doživela že drugič svoje uničen-

je v teku enega leta. Hitler, ki je o Stalingradu govcril, da je bila žrtev šeste armade potrebna, da se je s tem utrdil in poboljšal nemški položaj, in ki je takrat prisegal povračilo - sedaj molči!

Italijansko bojišče: Boji v Casinu se nadaljujejo. Nemci pošiljajo ojačenja, vendar so zavezniki nekoliko napredovali. Vršni se strahovito bombardiranje Casina in prometnih zvez v ozadju fronte. Na ostali fronti je delovanje patrol in udarnih čet.

Zračna vojna: Noč in dan se nadaljuje bombardiranje nemške industrije in prometnih središč. Med drugimi so bila težko bombardirana mesta Berlin, Düsseldorf, Hamburg, Stuttgart in Poznanj v Poljski. Irvič v tej vojni so bila bombardirana tudi Dunaj, Graz in Pliberk na Koroškem. Prav tako so bili cilji bombardiranja vojaški objekti, industrija in prometne naprave v severni in zapadni Franciji, na Nizozemskem in v Belgiji. Bombardirani so bili tudi cilji v zgornji Italiji, v Jugoslaviji dalmatinska obala in med drugim mesta Nikšič, Knin, Slavonski Brod. V Madžarski Budimpešta ter Bukarešta in Constanza v Romuniji. Posledica bombardiranja in sploh vojne se kaže v Nemčiji že v tem, da se vedno bolj množe samovori.

Borba svobodoljubnih narodov: Javlja se omadaljnjih nemirih in uporih Madžarov. Nemci nadaljujejo z aretacijami nacionalnih elementov. Nemci ta odpor sami indirektno priznajo že v tem, ko poročajo, da se madžarski vojaki skupno z nemškimi bore proti zadnjim ostankom boljše vizna v Madžarski. Zavezniške radio-postaje pozivajo Madžare, naj nadaljujejo z odporom, ker se bodo le s tem rešili gotovega pogina z Nemčijo vred.

K Titu so prispeli madžarski in romunski oficirji v svrhu pogajanj za skupno sodelovanje z našo NOV.

Tudi po ostalih okupiranih deželah vodijo svobodoljubni narodi vedno bolj neizprosno boj proti okupatorju.

Politični pregled:

haglo rusko prodiranje, prestop romunske meje, prahod ruskih čet na Karpate itd, je povzročilo pravo paniko v satelitskih državah Romuniji, Madžarski in Bolgariji. Hitler je, hoteč preprečiti, da se ne bi katera od teh držav izvila iz njegovega neizbežnemu poginu bližajočega se sistema, zasedla tudi Madžarsko in Slovaško. Tako je Hitler n.pr. Madžarsko kot prvo podpisnico protikomunističnega pakta in eno izmed prvih zaveznic Nemčije, navsezadnje okupiral. S to zasedbo Madžarske, ki je imela namen spremeniti to državo v bojno polje kot predstražo Nemčije in še s popolnejšim sodelovanjem ojačiti odpor proti prodiranju Rdeče armade, je Hitler dosegel ravno nasprotno. Madžarski redoljubi so začeli nuditi proti nemški okupaciji odpor, ki je vedno večji.

Odbor južnih Slovanov v Londonu je ob prihodu bivšega kralja Petra II. v spremstvu ministrskega predsednika Purića v London zahteval, da se ta "vlada" končno razpusti in da se smatra za edino zakonito vlado narodov Jugoslavije NKOJ.

Jugoslovanski poslanik v Kanadi Izidor Cankar je podal ostavko, ker se ne stringja z izdajalsko politiko begunske vlade. Prav tako sta se vojni ataše Lozić in veleposlanik Simić v Moskvi stavila na razpolago maršalu Titu.

Ministerski predsednik britanske vlade g. Churchill je v zadnjem govoru zapet z občudovanjem do osvobodilnega pokreta narodov Jugoslavije dal priznanje borbi in junaštvu naše NOV. Obljubil in zagotovil je vso pomoč od strani zaveznikov naši vojski. Tudi najbolj zakrknjeni nasprotniki ne morejo danes zanikati naše veljave in moči, ker jasno je, da bo v kratkem občudovanju naše borbe sledilo tudi uradno mednarodno priznanje.

Po vsej južni Italiji se vrše shodi, na katerih ljudstvo zahteva odstopitev kralja Emanuela in postavitev kralja demokratske vlade.

Finska je poslala nove mirovne predloge, ki jih sedaj proučujejo. Te dni zaseda finski par-

lament, ki bo ponovno odločal o sklenitvi premirja.

Irska je bila pozvana od Amerike naj odstrani zastopnike Japonske in Nemčije, ker ti vrše špijonažo, ki je sedaj radi priprav za invazijo nevarna. Irska je to zahtevo odklonila, sklicujoč se na svojo nevtralnost. Promet med Anglijo in Irsko je zato zaprt.

G. Churchill je ob priliki vaj ameriških padalcev izjavil, da bodo knalu imeli priliko pokazati svoje sposobnosti, to je ob priliki otvoritve druge fronte, ko bodo zadani nemškim fašistom poslednji udarci.

Notranja situacija

Vojaški pregled

Jugoslavija: Širom Jugoslavije se vrše uspešne borbe z okupatorjem in njegovimi prilepniki. V vzhodni Bosni je začela naša vojska ofenzivo proti nemškim postojankam. Hude borbe se vršijo okrog Mrkonjićgrada v zapadni Bosni.

V Srbiji se nadaljujejo borbe z četniki in nadičevci, katerim pomaga bolgarsko letalstvo. Pri uničenju nekega četniškega odreda so naši zaplenili arhiv, v katerem se je nahajala tudi pogodba, ki so jo četniki sklenili z bolgarskimi četami. Ta pogodba se nanaša na sodelovanje tudi v slučaju, da bi Bolgarija stopila iz vojne.

Naša vojska je ob sodelovanju zavezniškega letalstva zasedla Hvar, Brač in še nekatere druge dalmatinske otoke.

Slavonske in vojvodinske edinice so zapletene v ostre borbe z nemškimi silami, ki so namenjene na Madžarsko. Pri enem samem napadu na transporte Nemcev je bilo 150 ubitih in 40 ujetih. Velike uspehe žanjejo naše edinice pri napadih na sovražne transporte in komunikacije. Glavno delovanje je usmerjeno na progo Zagreb-Beograd, katera je skoro stalno prekinjena. Ta proga postaja za Nemce vedno bolj važna zaradi ruskega prodiranja v Romunijo.

Slovenija: Za časa sovražnikove ofenzive, ki so jo vodili proti NOV v Sloveniji je padlo 1900 okupatorjev. Velike borbe so se v zadnjem času

vršile v Savinjski dolini, okrog Velenja, Šoštanja, kinskih toplic, Vitanja in Rajhenburga. V vseh teh bojih so imeli Nemci velike izgube. Velike poraze so Nemci in izdajalska sodrga doživeli okrog Ljubljane in na Dolenjskem. V bližini Litije je bila uničena okupatorjeva postojanka. V okolici Novega mesta so naši borci napadli nemško kolono. Po daljši borbi so se Nemci v paniki umaknili. Na bojišču so pustili okrog 300 mrtvih. Ves vojni material je bil zaplenjen. Na Primorskem so naše edinice napravile vrsto uspešnih akcij, med drugim kombiniran napad na nemške in plavogardistične postojanke od Idrije do Logatca. Pri tej veliki akciji sta sodelovali 2 naši diviziji in naša artilerija. Sovražnik je imel občutne izgube tako na ljudeh, kakor v materialu. Poleg tega je bila izvršena vrsta manjših sabotažnih akcij na komunikacije in na vojaške naprave, ki služijo sovražniku.

Gorenjska: Po vsej Gorenjski naše edinice napadajo sovražne patrole ter delajo sabotažne akcije na sovražnikove prometne naprave. Pri teh akcijah je bilo ubitih in ranjenih veliko sovražnikov, uničenih več avtomobilov in iztirjenih več vlakov. Zelo uspešni sta bili dve sabotažni akciji minerske čete v bivši tovarni "KID" na Jesenicah, pri čemer je bilo škode za več kot 10 milijonov RM. Med tem se nadaljuje mobilizacija slovenskih fantov in ... ž. Naša vojska se množi z dneva v dan ter bo v bodoče še uspešneje izvrševala svoje naloge, ki jih ima na tem delu slovenske zemlje.

Politična situacija.

Časopis "Nova Jugoslavija" je prinesel članek tovariša Tita, v katerem med drugimi poudarja, kakšne žrtve doprinašajo jugoslovanska rodi v tej osvobodilni borbi, ter da se je narodni položaj toliko spremenil, da narodi Jugoslavije odločno zahtevajo priznanje "de iure" (pravno) Nacionalnega komiteta kot e-

dino zakonito vlado. Na ta način bodo omogočili zavezniki narodom Jugoslavije nabilizacijo vseh razpoložljivih sil za boj proti okupatorju.

Naš književnik Adamič v Ameriki pravi, da bi maršal Tito s pomočjâ zaveznikov v orožju in materijalu ter s priznanjem "de iure" našega NKOP-a kot edine zakonite vlade - postavil na noge milijonsko armado ter bi se v svoji ofenzivi sestlal z zavezniki, če ne pred Rimom, pa v Padovi nižini.

ko vsej Sloveniji so se ta mesec vršili mitingi in shodi, na katerih je ljudstvo z navdušenjem sprejelo sklepe prvega zasedanja SNOS-a, kateremu je istočasno dalo priznanje kot edini zakoniti oblasti slovenskega naroda. Tako se vrše mitingi tudi širom Gorenjske, kjer jih ljudstvo sprejema z velikim navdušenjem.

Pred kratkim je izšel odlok o osnovanju zakonodajnega odbora SNOS-a. Naloga in dolžnost tega odbora je med drugim, da se objavljeni zakoni res in pravilno izvajajo in da varuje temeljne pravice državljanov.

Radl velikih uspehov Rdeče armade se vedno bolj tresejo hlačke tudi jugoslovanski "firerčkom", a njihove profitarske in izdajalske nakan, reakcionarna zagrisenost, pohlep po bogastvu je še vedno večji od njihovega razumnega preudarka, tako, da še naprej vodijo svojo izdajalsko borbo na strani okupatorja.

Te "firerčke" od Rupnika pa do Nediča je pozval ameriški radio, da naj se uprejo Hitlerju, dokler je še čas, dokler ne bo prepozno, s pripombo: bolje danes izgubiti roko kakor jutri glavo.

Vsi zavezniški listi pišejo, da Tito ni samo voditelj junaških borcev NOVJ, ampak tudi duša osvobodilnega gibanja po vsej jugovzhodni Evropi.

A. Kržišnik - Ljubo

AKCIJE EDINIC GORENJSKEGA ODREDA:

Dne 11.3. je vod II.bat. napadel železniško postajo v Tržiču ter jo delno uničil . Pri tem je bil vod napaden od strani sovražnika, ki mu je prišlo na pomoč 7 avtobusov vojskovanja. Naše zasede so napad odbile. Pri spopadu je padlo 14 Nemcev.

Isti dan je patrola I.bat. uničila ca 300 m telefonskega voda ob cesti Ljubljana - Kranj.

Dne 13.3. se je patrola našega III.bat. spopadla z nemško železniško patrolo na progi pri Žirovnici. Takoj v začetku so padli 4 Nemci. Ker pa je našo patrolo z boka napadla nemška bočna patrola, ki se je kretala vzporedno z železniško patrolo, so se naši brez izgub umaknili.

Dne 14.3. je 2. min. četa izvršila napad na močno utrjeno hišo pritepenega Nemca Matersdorferja na Lancovem pri Radovljici, jo zavzela, aretirala stanovalce in zaplenila: 1 lahki nitraljez s 7 polnimi saržerji, 1 brzostrelko s 4 polnimi saržerji, 1 puško tipa "Mauser", 5 ročnih granat, 9 raket in 10 paketov municije za pištole.

Istega dne je vod 3.min.čete napadel pri Gorjah orožniško patrolo v jakosti 12 mož ter pri tem ubil 4 Nemce, 2 pa ranil.

Dne 15.3. je desetina III.bat. pri Lescah iz zasede napadla sovražno patrolo 7 mož ter pri tem ubila 2 orožnika. Ker so Nemci takoj dobili ojačenje se je morala naša desetina umakniti.

Istega dne zvečer je patrola I.batal. skupno s člani VOS.-a v drzni akciji sredi močno zastražene Škofje lokeliquidirala 9 belogardističnih izdajalcev.

- Dne 16.3. je napadlo II.bat. v bližini vasi Zg. Stefanja gora kakih 160 sovražnih vojakov. Napad so izvedli iz dveh strani in so tudi s topovi obstreljevali naše položaje. II.bat. je borbo sprejel. Ker je topovski ogenj postajal vse hujsi, se je bataljon po enourni borbi umaknil. Sovražnik je izgubil 10 mrtvih. Zaradi dobrih zaklonov, v katerih so se naši borci nahajali, ni imel II. bat. nobenih izgub.
- Istega dne je vod I.bat. izvršil napad na sovražno patrolo, ki se je pomikala v smeri Škofje loka - Osoльник. Po enournem boju se je sovražnik umaknil. Istčasno se je približala druga sovražna patrola in pričela obstreljevati naš položaj z lankim metalcem min, nakar se je tudi naš vod umaknil.
- Dne 17.3. zvečer so edinice I.bat. izvršile demonstrativen napad na Škofje loko. Obstreljevale so poslopja sovražnih postojank. Sovražnik je odgovoril le z nekaj strelji iz metalca min.
- Patrola istega bataljona je isti večer prekinila telefonski vod Škofje loka - Poljane (požaganih je bilo 50 telefonskih drogov).
- Dne 18.3. je patrola 1.min. čete v napadu na sovražno avtomobilsko kolono v Selški dolini dva Nemca ubila in dva ranila.
- Dne 23.3. je 1. l. četa I.bat. z 1 težkim in 2 lahkim mitraljezima napadla sovražno kolono 50 mož, ki se je pomikala po poljanski cesti v smeri proti Škofji loki. Sovražnik se je panično razbežal, imel je 2 mrtva in več ranjenih.
- Dne 21.3. je 2.min.čet. sovražnika, ki je hotel seliti vas Lancovo pri Račovljici, pregnala iz vasi in tako preprečila nemško nakano.
- Dne 24.3. je patrola I.bat. uničila telefonski vod na liniji Ljubljana - Kranj v dolžini 1 km.

- Dne 25.3. je patrola II. bat. na liniji Kranj - Vodice uničila telefonski vod v dolžini 1 km.
- Dne 26.3. je III. bat. razbil poštni urad v Lescah.
Istega dne je III. bat. požgal tovarno verig v Lescah. Tovarna je izdelovala oklopne plošče in razne druge vojne izdelke.
Istega dne je patrola I. bat. ob železniški progi Škofja loka-Ljubljana uničila okroglo 500 m telefonskega voda in kabla.
- Dne 27.3. je desetina II. bat. na liniji Vodice - Kamnik uničila telefonski vod v dolžini ca 800m.
- Dne 29.3. je patrola I. bat. prekinila telefonski vod v Selški dolini in odnesla okoli 1000 m telefonske žice.
Istega dne je patrola III. bat. na progi Lesca - Žirovnica odvila vijake na železniškem tiru in prestavila tračnice. Ko je privozil tovorni vlak, se je iztirila lokomotiva in 2 vagona. Pronet je bil prekinjen za 12 ur.
- Dne 30.3. je patrola I. bat. padla v nočno sovražno zasedo na Osolniku nad Škofje loko. Iz taborišča I. bat. je takoj krenilo 15 tovarišev in prateči vod pod vodstvom komandanta Tomažava smer streljanja in se napadli sovražnika, katerega število 100 so izpolnjevali belogardisti in graničarji. Sovražnik se je umaknil kakih 300 m, pustil tam eno skupino na položaju, ostali pa so izvršili poizkus, da bi napadli naše borce z boka. Ker je komandant Tomaž to namero opazil, je poslal patrolo, ki je napadla to drugo sovražno skupino in jo odbila. Sovražnik se je nato umaknil. Imel je tri mrtve in več ranjenih. Naši v teku borb niso

ineli nobenih izgub.

Istega dne je patrola I. bat. na liniji Ljubljana - Kranj uničila telefonski vod v dolžini 700 m.

Istega dne je patrola 2. minerske čete, v bližini Radovljice z 2 mitraljezoma napadla sovražno zasedo in ubila enega orožnika.

Dne 31.3. je 2. četa III. bat. priredila miting v vasi Vrbi, ki se ga je udeležilo mnogo civilnega prebivalstva. Prišla je sovražna patrola 12 mož, katero je naša zaseda napadla in pognala v beg. Miting se je med tem nemoteno nadaljeval.

Dne 1.4. je patrola III. bat. predstavila tračnico na železniški progi v bližini Žirovnice. Iztiril se je 1 vagon, ki je bil priklopljen pred lokomotivo, kar je promet prekinilo za 5 ur.

Istega dne je oddelek II. bat. razbil obrat nizarske tvrdke Kemec & Co. Lastnik tvrdke je belogardist in je delal izključno za okupatorja.

Dne 2.4. je II. bat. izvršil sabotažno akcijo v tovarni KID na Jesenicah. Z ekrazitom je bil uničen en oddelek z vseni stroji vred.

Dne 3.4. je II. bat. ustavil vlak na progi Ljubljana - Kamnik. Naši so preiskali vlak in zaplenili 1 pištolo. Lokomotivo so iz precejšnje razdalje v polni pari pognali v ostali vlak. Uničena je bila popolnoma lokomotiva in 6 vagonov.

Istega dne je 2. četa III. bat. pri vasi Potoki napadla nemško železniško patrulo. Pri tem napadu so bili ubiti 3 Nemci, več pa je bilo ranjenih. Istčasno je 1. četa tega bataljona napadla sovražnikovo postojanko v Žirovnici. Ubita sta bila 2 orožnika. Iz Radovljice so prišli sovražniku na pomoč 3 avtobusi policije, ki pa jih je napadel vod III. bat. V borbi, ki se je zdaj

razvila, so bili zaradi obstreljevanja z mitraljezi vsi 3 avtobusi onesposobljeni za prevoz. V teku nadaljnje borbe je prispelo sovražniku ojačenje z Jesenic in sicer policija ter 1 oklopni vlak, oborožen z topovi. Po dveurni borbi se je bataljon zaradi močne sovražne premoči v moštvu in orožju v redu in brez izgub umaknil.

Dne 4.4. je patrola III. bat. uničila 600 m električnega voda visoke napetosti, ki veže Velenje z elektrarno v Žirovnici. Zaradi tega so obstali vsi obrati, ki so navezani na električno energijo iz Velenja.

Dne 5.4. je patrola I. bat. požgala šolo v Bukovici v Selški dolini. Šola je bila preurejena v postojanko in vanjo se je nameraval vseliti sovražnik.

Istega dne je patrola I. bat. prekinila telefonski vod ob cestiljubljana-Kranj.

Dne 6.4. je četa (2) I. bat. napadla patrolo, ki je kretala v smeri iz Delnic na Gabrsko goro. Sovražnik se je v paničen begu umaknil.

Istega dne je I. bat. hotel napraviti sabotažno akcijo na Trati pri Škofji Loki. Akcija ni uspela, ker je sovražnik opazil našo zasedo, preden je prišla na položaj. V borbi, ki je trajala 3/4 ure je bilo 5 Nemcev ubitih, 2 težko in več lažje ranjenih. V tej borbi se je posebno izkazal Tov. Novak Andrej.

Dne 7.4. je 3. minerska četa minirala rake, po katerih se dovaja voda v tovarno KID na Jesenicah. Rake so bile porušene.

Istega dne je 3. min. četa minirala progo in signalne naprave na Blejski Dobravi, zaradi česar je bil promet za nekaj časa ukinjen.

Istega dne je sovražna skupina 70 - 80 mož napadla taborišče našega štaba in

tehnike G.O. Sovražniki so prišli ob 4. uri ponoči in obkolili moštvo tehnik, ki pa se je iz obroča prebilo. Naš štab se je umaknil še pred obkolitvijo.

Dne 10.4. je patrola I. bat. pobrala telefonsko žico med Bukovico in Dolenjo vasjo v Selški dolini v dolžini 1500 m.

Istega dne je patrola 3. min.čete minirala in popolnoma uničila sovražni bunker pri predoru v Podhomu.

Istega dne je patrola 2. min.čete razbila kolodvorsko poslopje v Otočah.

Takoj po tej sabotažni akciji je prispel oklopni vlak, ki je pripeljal večje število policije. Ta je odprla ogenj v smeri, kamor je odšla naša patrola in jo na kratko razdaljo zasledovala. Takoj za tem je prišlo iz Radovljice več avtobusov policije, ki je napadla prvo skupino Nemcev, misleč, da so partizani. Vnela se je borba, ki je trajala 1 uro, nakar je sovražnik spoznal svojo zmoto. Rezultat tega boja nam ni znan.

Dne 12.4. je četa I. in četa II. bataljona mobilizirala šenčur. V kraju se nahaja 132 možnočna sovražna posadka, ki je hotela mobilizacijo preprečiti, kar pa ji ni uspelo, ker so naše edinice blokirale postojanko, tako da je sovražnik ni mogel zapustiti. Za časa mobilizacije je sovražniku prišla pomoč iz Kranja in sicer 6 avtobusov policije. Ker pa so naše edinice že poprej minirale cesto, sta 2 avtobusa, polna policije, naletela na nagazne mine in zletela v zrak. Ostali 4 avtobusi so se vrnili v Kranj, tako da to pojačenje ni poseglo v borbo. Sovražnikove izgube so znašale 40 mrtvih. V borbi se je posebno izkazal nitraljezec tov. Bernard.

Dne 13.4. se je l.nin.četa pri Veštru v bližini ikofje lčke spopadla s sovražno patrulo 50 nož, Nemcev in belogardistov. V borbi, ki je trajala 1 uro, je bilo 7 sovražnikov užitih in več ranjenih. Naša četa ni imela izgub. Ko je prispel oklopniak, je četa opustila zasledovanje sovražnika.

Dne 14.4. sta četa I. in četa II.bat. napadli pri Trbojeh avtobus in prikolico policije SS. Del SS-ovcev se je umaknil v Trboje in od tam odprl ogenj na naše položaje. Ostali policisti so zavzeli položaje takoj na mestu napadajo kratki pripravi sta četi izvršili juriš preko 200 m široke čistine in Nemce pobili. Padlo je 6 Nemcev, 2 sta bila težko ranjena, 6 laže. Koliko je bilo žrtev v avtobusu, se ni moglo ugotoviti, ker je ta odpeljal naprej v vas. Zaplenjeni sta bili 2 puški. Na naši strani je padel komandant I.bat. tov. Tomaz in mitraljezec Šandor. V borbi so se posebno izkazali: komandir l.čete I.bat. tov. Dušan, desetar Vojko in komandantov kurir. Zadnji je kljub sovražnemu ognju padlemu tov.komandantu odvzel orožje.

Najagilnejši na vojaških akcijah in najuspešnejši v borbi proti okupatorju in domačim izdajalcem je bil I.bat. G.O.

Najvestneje je vršil mobilizacijo in največ mobiliziral II.bat. G.O.

Zato izrekamo obema bataljonoma za njuno požrtvovalnost in uspešno delo in borbo

p o h v a l o i n p r i z n a n j e

in ju stavljamo v zgled ostalim edinicom G.O.

KULTURNI PREGLED

KULTURNO UDEJSTVOVANJE EDINIC G.O.

Od I. bataljona smo prejeli "Klic z gora" št. 2 - glasilo I. čete in "Našo silo" št. 2 - glasilo 2. čete.

Pisci člankov v "Klicu gora" dokazujejo, da znajo pripovedovati; zato bi jim priporočal, da marljivo oddelujejo neizčrpne snovi, ki jim jih nudi z dogodbami bogato partizansko življenje. Članki v "Naši sili" so nekoliko šibkejši v načinu pripovedovanja, propagandist naj krepko podpre napore tovarišev. Oba zvezka pa se nam zdita nekam enolična, mrtva. Nista slaba: vendar ne zrcalita tiste razgibanosti, ki naj v četi vlada in ki naj jo neti propagandist. Saj spisi so zanimivi: vsakega od njih bi bilo škoda, če ne bi našel poti v časopis. Manjka le še prispevkov, ki bi ob teh objavljenih delali prijeten vtis mnogoterosti, pestrosti. Da bolj konkretno namignem: pogrešamo živih slik iz borb, ki so vendar partizanu borcu vsakdanji kruh, kakšne pe smi sem in tja in morda vendarle katero za kratek čas, saj dokazujejo žepni časopisi vseh naših edinic po vrsti, da človek tudi "v letih nerodnih" rad kakšno "okroglo" reče in sliši.

II. bataljon nam je poslal "Mi vstajamo" št. 2-3 - glasilo I. čete in "Vse za znago" št. 2 - glasilo 2. čete.

"Mi vstajamo" nas je z lepo pisanimi članki, s pesnimi, ki še kar tečejo, okusnimi ilustracijami in nagajivo se posmehujočimi šalami takoj prvi hip zadovoljil. A prav zato, ker je že vaš časopis dosegel tisto raven, ko prenese tudi kaj take, ugotavljam, da se v svojih duhovnih proizvodih poglabljate vase, razmišljate in močno čustvujete. Vse to je lepo. Da pa se izognete varnosti enostranskega razvoja, je nujno, da te-

variš propagandist pritegne v krog sodelavcev tudi bolj pripovedno usmerjene tovariše, ki nam bodo z udarno in sproščeno kretnjo govorili o svojih doživljajih iz osvobodilnega boja. "Vse za zmago" - naslov, ki je obenem tudi geslo in program. Če vam bo ta parola ob sestavljanju časopisa zmeraj pred očmi, bo vaš časopis postal vzor vsem drugim. Številka, ki jo imam v rokah, je še nekam bleda, skromna. V nji sem srečal dva pesnika. Medtem ko ina Lausinger tenko uho in nekaj čuta za skladnost in ubranost pesmi, prisluškuje narodni pesni in mu vrstice tečejo še precej gladko, se Korinšek D. - Tomo z nekoliko manjšim uspehom bori za izraz in njegova pesem sem in tja hripavo zbode v uho. Priporočam mu, da svoje pesmi glasno čita, da dobro prisluhne, ali mu pesem peje, in vzane v roke kakšno dobro pesniško zbirko, da se mu izbrusi čut za pesniško obliko.

V III.bataljonu čete molče. Prejeli smo "OD-MEV Z GORA" št. 1 in 2 - glasilo bataljona samega. 1.številk je podpovprečno revna; v skromnih člankih, ki govorijo o sami mobilizaciji, prihaja mestoma do izraza prav sredinsko čustvo vanje. 2.številka je boljša, vsebina mnogovrstnejša, a slej ko prej je časopis boren in prepričan sem, da bi bili tovariši iz III.bataljona značilni česa boljšega. Tovariš Oko naj da pobudo in navodila četnim propagandistom, da bo izdajala vsaka četa svoj časopis. Ko bo tako zanimanje za časopis prodrlo bolj v širino, se bodo oglasili talenti, ki jih tudi v III.bataljonu brezdvoma ne manjka, in prihodnjič nam boste gotovo poklonili kaj boljšega.

"Minerski glas" št.7, ki nam ga je poslalal. minerska četa, se odlikuje po vsestranski vsebini, pripovedni sili in krepkem, sigurnem izrazu večine prispevkov. Radi beremo močne, zanimive crise borb iz preizkušenega peresa komandirja Jelena. Tudi tov. Drago je talent, ki naj niti pripovednega niti pesniškega daru ne zanemarja.

Za pravkar obravnavanim časopisom nekoliko

zaostaja "Glas Jelovice" št. 9 - glasilo 2, min. čete, dasi tudi ni brez zanimivih, dobro pisanih člankov iz partizanskega življenja.

Vsem tovarišem propagandistom, vsem urednikom žepnih časopisov in njih sodelacem v preudarek in uvaževanje izrekamo nekaj splošnih opomb. Slovenski narod preživlja danes svojo junaško dobo. Vsa področja njegovega življenja nosijo ta pečat. Danes živimo posebno življenje. Ves narod je objel požar osvobodilne borbe. Otroci so danes naši hrabri obveščevalci; ni jim za igrače. Dekleta se ne pomenjkujejo o podoknicah in zaročnih prstanih, ampak nam v borbi stoje ob strani. Celostarci so junaki.

Mi, prav mi moramo z obema nogama stati v našem času. In iz njega ven delati, gledati in misliti. Mi smo narodna vojska, smo avantgarda našega ljudstva. Biti moramo dosledni. Če s puško v roki pobijamo okupatorja, moramo tudi s peresom zasledovati isti cilj: naši časopisi - naj bodo odraz naše borbe, naj se v njih razlega pičanje pušk in mitraljezov in naš bojni krik. Naj netijo borbenost v naših vrstah, naj s silo primera potegnejo za sabo čitatelja, ga navdajajo z zanosom in navdušenjem. Naša pisana beseda naj izvršuje danes isto poslanstvo med nami, kot ga je nekoč vršila med srbskim narodom v njegovi osvobodilni borbi srbska junaška narodna pesem.

"Akcije edinic Gorenjskega odreda" nam zgovorno pripovedujejo o borbenosti in junaštvu naših tovarišev. Naj bodo naša četna glasila prepesnitve teh akcij; naj ne bo akcije, ki ne bi našla svojega glasnika. Glasila naših borbenih edinic morajo oznanjati požrtvovalnost in heroizem naših borcev.

V naši borbeni dobi se izpreminja lik našega človeka. Iz teh silnih borb bo izšel Slovenec krepkejši, trši. Taka kot on bo tudi njegova kultura. Kot nosilci te nove kulture se moramo najprej mi znebiti vsega sentimentalnega, plehkega, kar nam je še ostalo iz preteklosti. Da bomo zdrav, kremenit rod.

Naj vam bodo te misli pred očmi pri sestavljanju novih številk.

Širom Gorenjske so prirejale naše edinice mitinge, ki so vse boljši in uspešnejši, čim starejšo tradicijo imajo. Na njih prihaja do vedno toplejših izrazov tesne povezanosti med ljudstvom in njegovo vojsko. V poročilih čitamo, s kakšno ljubeznijo in navdušenjem sprejema civilno prebivalstvo med-se naše borce. Oči se rose ljudem, ko se naše edinice poslavljajo od njih.

Polagajte veliko važnost na varnost mitingov. Kakšen krasen vtis je napravilo na ljudstvo, ko je v Prešernovi Vrbi zaseda III. bat. odbila in razpršila sovražnika, ki je hotel razbiti miting, med-tem ko se je spored v lepem redu, brez najmanjše vznemirjenosti odvijal naprej in so prisotni samo po pokanju skleпали, da se nekje zunaj nekaj dogaja. Tisti udeleženci ne bodo zlepa pozabili občutka, ki jih je navdajal, ko so v varstvu naše vojske uzivali lepoto naše svobodne slovenske besede, med tem ko se je ob je-klenc steno naših borcev brezuspešno zaganjal onemogel srd podivjanega, nekulturnega sovražnika.

Na kulturnih večerih se tovariši, ki se nude sicer večidel zunaj po akcijah in patrolah, v prazničnem razpoloženju zberó, da se v zatišju uro dve posvetijo kulturi, izobrazbi in uživanju lepega. Zberó se, da se notranje bogate iz skupnega zaklada. Taki večeri dajejo tovarišem pobude za kulturno udejstvovanje. Spreten propagandist, ki z lepimi kulturnimi večeri zna tovariše duševno razgibati, bo imel tudi za svoj časopis zmeraj dovolj sodelavcev in ne bo v zadregi za gradivo.

Vojni dopisi. Pred kratkim so naše edinice prejele "Vojaški vestnik" št. 10. Mi smo vas posebej opozorili na članek tov. inž. Marjana Tepine, šefa Propagandnega odseka IX. Korpusa, "Naše poročanje o vojnih dogodkih". V njem najdejo naši vojni dopisniki dovolj jasna navodila za svoje delo. Teh naj se tudi drže. Podoba je, da važnosti vojno dopisniške službe naše edinice nikakor ne morejo doumeti. Upamo, da bo omenje-

ni članek z razlogi, ki dokazuje pomembnost te panoge, prepričal tovariše in odločilno prispeval k izboljššanju stanja vojne dopisniške službe. Članek nam je do dobre razjasnil pojme: kaj je vojni dopis, kaj je reportaža, kaj vojno poročilo? Zahtevamo, da nam o vsaki vojaški in sabotažni akciji brez zakasnitve pošljete vojni dopis. O zanimivih, pomembnejših akcijah nam pošljite reportaže, ki jih objavljajte tudi v žepnih časopisih.

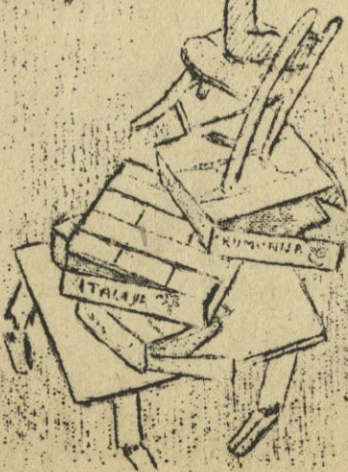
Vojaška kronika. Dolžnost vojnih dopisnikov je tudi vestno vodenje kronike, ki podaja podrobno življenje odinic. Tovariši, ki bi to delo zemarili, bodo pred zgodovino odgovorni za pozabo zanimivih podrobnosti iz življenja naše vojske v času njenih herojskih podvigov. Pietetato do tovarišev, ki so padli, nas obvezuje, da ohranimo narodu spomin na potankosti tega življenja, polnega žrtev, junaštva in požrtvovalnosti. Podrobno navodila za sestavljanje kronike smo podali v krožnici št. 456 z dne 8.3.44. Prepis kronike v dveh izvodih pošljite koncem vsakega meseca na naslov propagandnega referenta Gorenjskega odreda. Naj ne izostane kronika nobene edinice, nobene kurirske stanice, nobene bolnice in ambulante.

Črtomir,
propagandni referent GO

HITLER

France'

Prvič na straži:

Temna noč. Tovariš Bimbek prvič v življenju stoji na straži pod Blegašem in premišljuje znake, ki mu jih je pravkar dal tovariš konandir. Znaki so namreč dokaj čudni. "Žaba-Žiri"! Kot vesten vojak se zaveda, da ne sme pustiti blizu nikogar, ki ne bi vedel teh znakov. V premišljevanju ga zmoti ropotanje voza, katerega je vlekel suh konj, za njim pa je počasi korakal star možakar. Bimbek: "Stoj!" Nič. Ponovno "Stoj!" Zopet nič. ---- Očanec je bil star in preveč naglušen, da bi čul vestnega stražarja. Pa se Bimbek razjezi: "Stoj! Zdajpa reci žaba, če ne bom streljal!"

Opozorilo!

1. minerska četa opozarja vse strojevodje, ki vozijo vlake med Jesenicami in Ljubljano, da se pri zavarovalnici, do katere imajo zaupanje, čimprej zavarujejo za primer nezgode.

1. minerska četa.

Za kaj se kdo bori?

Gestapovec vpraša ujetega partizana, za kaj se bori.

"Za svobodo", mu ponesno odgovori partizan.

"In vi?", vpraša partizan njega.

"Za kulturo", mu naduto odvrne zelenec.

"Da, vsakdo se bori za to, česar nima!", zafkne partizan gestapovca.

Perun, I.bat.

Kolektiv

Naš bolničar, ta ti je od vruga! Premeten je in zvit kot lisica, da mu zlepa ne prideš do konca. A pred kratkim je vendar enkrat kratko vlekel.

Fripetilo se mu je nekaj neprijetnega. Ko je šla četa v rekvizicijo, se ji je pridružil v dobri veri, da prinese kaj za svoje bolnike. Ko so tovariši polnili nahrbtnike z različni dobrota-

mi, je tovariš bolničar s svojimi dolgimi prsti stikal po omari s steklenicami. Nenadoma se mu zaiskre oči, počre debelo slino, kajti zagledal je steklenico, ki je bila do polovice napolnjena z blaženo "vodko". Ves v ognju je hitro poprosil gospodinjo, naj mu nekaj odstopi za bolne tovariše. Gospodinja mu je prav rada ustregla in mu vesela napolnila čutarico do vrha.

Četa krene iz vasi v noč, zanko odmevajo koraki sepečih partizanov, ki se vračajo proti "domu". Pa pravijo, da je "vodka" huda skušnjava; in res, naš bolničar je nenadoma začutil neznošno željo. Premagoval se je in premagoval, toda zadržati se ni mogel. "Samo pozirek, saj se ne bo poznalo". Previdno se ozre okrog sebe po tovariših, da ni morda v bližini kdo od tistih, ki imajo glavno besedo na kritični uri, za trenutek se mu zamegli pred očmi. Kolektiv - sveta stvar! A ze je čaprl čutarico, jo poželjivo prinesel do ustnic, se blaženo nasmehnil in nagrl. "Blagoslovljena voda!", zahrope, izpljune ter osramočen pred tovariši nadaljuje pot in si misli: danes sem jo pa iztaknil!

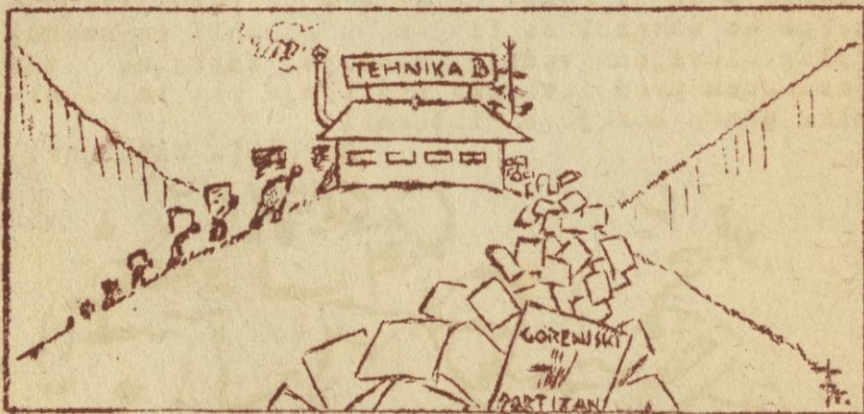
Ruč-11. bataljon.

✓
NACRTEN UMIK NA VZHOJNI FRONTI

Pomisli na težave, s katerimi je združeno izdajanje našega glasila. Zato ga ne vtakni v torbo, ko ga prebereš, ampak ga daj naprej med ljudstvo -

in zbiraj material!

- ooo -

" VSEM ČITATELJEM! VABIMO VAS K SODELOVANJU PRI NAŠEM GLASILU. DOPISUJTE V NJEM IN SODELUJTE Z NAMI. ČLANKE POŠLJITE NA NASLOV PROFAGANDNEGA REFERENTA PRI ŠTABU GORENJSKEGA ODREDA".

